

Den grooten Vocabulac/ Engels ende Duyts:

Dat zijn ghemeyne Spzaken op alderhande manieren/ oock Wzieben ende Obligaten te schryuen. Met eenen Dictionarium/ ende de Conjugatie.

THE GREAT VOCABVLER; in English and Dutch :

That is to say common speeches of all sorts , also Lettres and Obligations to write. With a Dictionarie and the Conjugation.

Desen lesten Druick/ op nieuws oversien ende ghebeterd/ van vele honderden grove fouten.

TOT ROTTERDAM,

By Pieter van Waesberghe, op't Steegher/
in de Swarte Klock. Anno 1644.

of

The Earl's Memorandum
1856.

Den grooten Vo-
cabulacr/ Engels ende Duyts:

Dat zyn ghemeyne Spraken op alderhande
de manieren/ oock Byleven ende Obligatten
te schryven. Met eenen Dictionarium/
ende de Conjugatie.

THE GREAT VOCABVLER;
in English and Dutch :

That is to say common speaches of all sorts , also
Lettres and Obligations to write. With a Dictionarie
and the Conjugation.

Desen lesten Druck/ op nieuw oversien ende ghebeterd/
van vele honderden grove fouten.

TOT ROTTERDAM;

By Pieter van Waesberghe, op't Steegher/
in de Swarte kloek. Anno 1644.

1568/3882

1707/7113

En Naechste van
thien Persoonen te weten:
Herman/ Jan/ Maeyken/
David/ Pieter/ Fransoys/
Rogier/ Tanneken/
Hendrick ende Lucas.

Herman.

Godt ghebe u
goeden dagh Jan.
J. Ende u
alsoo Herman/
goeden dagh
ghebe u Godt.

H. Hoe vaert ghy?

J. Ick vare wel/
Godt danck/
tot uwen ghebode.

Ende ghy Herman/
hoe ist met u wel?

H. Ick vare oock wel:
hoe vaert
u Vader
ende uwe Moeder?

J. Sy varen wel/
Godt lof.

H. Wat maect ghy
soo vroegh op?

J. Ist niet tijt
op te zyne?

H. Vast ghy noch?
en hebt ghy niet
ontbeten?

J. Ist niet tyme
to be vp?

H. Are you yet fasting?
have you not broken
your fast?

A DINNER OF

ten Persons, namely:
Hermes, John, Mary,
David, Peter, Francis,
Roger, Anne,
Henry and Luke.

HERMES.

God give you
good morrow John:
J. And you
also Hermes,
good morrow
give you God.

H. How do you?

J. I am well,
I thanke God,
at your commendement.

And you Hermes,
how is it with you, well?

H. I am also well:
how doth
your Father
and your Mother?

J. They are well,
thankes be to God.

H. What do you
so earlie vp?

J. It is not tyme
to be vp?

H. Are you yet fasting?
have you not broken
your fast?

J. It is not tyme
to be vp?

H. Are you yet fasting?
have you not broken
your fast?

J. It is not tyme
to be vp?

H. Are you yet fasting?
have you not broken
your fast?

Dupts.

J. Neen ick noch niet/
 het is noch te vroege.
 Ende ghy/
 hebdy ontbeten?
 H. Ja ick ober een ure/
 soude ick soo lange vasten:
 van waer komt ghy?
 J. Van waer ick home?
 ick come van der scholen/
 van der kercken/
 ende van der maect.
 H. Waer gaet ghy?
 J. Ick ga t'huys.
 H. Wat ure ist?
 J. Het is by
 den twaelf uren.
 H. Ist al soo laet?
 J. Ick moet gaen:
 ick sal bekeben zijn
 van mijn Moeder:
 te Gode Herman.
 H. Hebdy
 soo grooten haeste?
 en heeft ons Meester
 na my niet gebraecht?
 J. Ic en hebt niet gehoort:
 ick en mach niet
 langer toeben.
 Adieu ick ga.
 H. Gaet/
 Godt gheleyde u.
 J. Godt ghebe u
 goeden abont
 mijn Moeder

Englisch.

J. No not yet,
 it is yet to earlie.
 And you,
 have you broken your fast?
 H. Yea, an hower agoe,
 should I fast so long:
 from whence come you?
 J. From whence I come?
 I come from the schoole,
 from the church,
 and from the market.
 H. Whither go you?
 J. I go home.
 H. What a clock is it?
 J. It is almost
 twelve a clock.
 H. Is it so late?
 J. I must go hence:
 I shall be hent
 of my Mother:
 God be with you Hermes.
 H. Have you
 so great hast?
 hath not our Maister
 afked for mee?
 J. I have not heard him,
 I can tarrie
 no longer.
 Farewell, I go.
 H. Go your way,
 God gyde you.
 J. God give you
 good even
 my Mother,

ende

Dupts.

ende al 't gheselschap?
 M. Jan/
 van waer komt ghy?
 waer hebt ghy
 soo lange gebeydt?
 waerom komdy soo laet/
 ist wel gedaen?
 Ick hadde u bevolen
 te komen
 te vier uren/
 het is nu
 by den sessen:
 seght my nu
 waer ghy gheweest hebt/
 want ghy hebt lange
 upt der scholen geweest/
 dat weet ick wel/
 ick sal 't uwen
 Meester segghen.
 J. Behoudens u gracie/
 ick home nu terstont
 van der scholen/
 ick en wiste niet
 dattet soo laet was/
 ick en hebbe
 nergens ghebeyt/
 ghy moghet doen
 onsen Meester vraghen
 of 't alsoo niet en is.
 M. Dat sal ick doen:
 ick sal de waerheyt weten.
 Nu gaet/
 deekt de tafel/
 ende haest u seer.

Englisch.

and all the companie.
 M. John,
 from whence come you?
 where have you
 tarried so long?
 wherfore come you so late,
 is it well done?
 I bad you
 to come
 at foure of the clock,
 it is now
 neere six:
 tell me now
 where you have beene,
 for you have beene long
 out of the schoole,
 that know I well,
 I will tell
 your Maister.
 J. Pardon me,
 I come even now
 from the schoole
 I knew not
 that it was so late,
 I have tarried
 no where,
 you may cause one to
 afke our Maister.
 if it be not so.
 M. That wil I do:
 I will know the trueth.
 Go now,
 cover the table,
 and hast you quicklie.

A 3

J. Wel

Duyts.

I. Wel Moeder/
 Ich sal't doen/
 waer is d'ammelaken ?
 M. D'ammelaken is
 daer binnen
 op't trefoor/
 set het zout eerst/
 kondy dat
 niet onthouden ?
 Ich heb't u geseyt
 meer dan twintigh reysen :
 ghy leert niet
 het is groote schande.
 Gaet halen telieren/
 kroesen ende serbietten.
 I. Wel mijn Moeder/
 waer sijnt ?
 M. Ghy en kondt
 niet vinden :
 daer sijnt/
 ist niet wel ghesocht ?
 gaet halen broot.
 I. Wel gheeft my ghelt/
 vooz hoe veel
 sal ick brengen ?
 M. Bringhes
 vooz twee stuybers/
 vooz eenen stuyber wit/
 en vooz een stuyber bryun/
 half een half ander/
 ende brenghet
 al nieu baken.
 I. Wel ick ga.
 Hier hier is broot Moeder

Englisch.

I. Well Mother,
 I wil do it,
 where is the table cloth ?
 M. The table cloth is
 there within
 vpon the cupboard,
 set on the salt first,
 can you not
 remember that ?
 I have told you it
 more then twentie times :
 you learne nothing,
 it is great shame.
 Go fetch trenchers,
 cups and napkins.
 I. Well Mother,
 where be they ?
 M. You can
 finde nothing :
 there they be,
 is it not well sought ?
 go fetch bread.
 I. Well give me money,
 for how much
 shall I bring ?
 M. Bring for
 two sivers,
 for one stiver of white,
 and for one stiver of broune
 half one half another,
 and bring
 all new-baken.
 I. Well I go
 See here is bread Mother.

M. Ghy**Duyts.**

M. Ghy hebt wel gedaen/
 gaet nu
 hout halen
 om vyer te maken :
 gaet wetten de messen/
 giet water
 in't labooz/
 ende hangt daer
 een witte dwale/
 doet het vyer bernen/
 u Vader komt/
 ende David u Neve
 komt met hem :
 Gaet hulieden teghen/
 doet u bonnette af/
 ende neyght eerlich.
 I. Wel mijn Moeder/
 Ich ga.
 Weest wellehou
 mijn Vader/
 ende u gheselschap.
 D. Pieter is dat u
 sone ?
 P. Jaet/het is mijn sone.
 D. Tis een schoon kindt/
 Godt laet hem altijt
 in deughden prospereren.
 P. Ich dancke u Neve.
 D. En gaet hy niet
 ter scholen ?
 P. Ja hy/hy leert
 Fransoy's spreken.
 D. Doet hy ?
 Het is seer wel gedaen.

Englisch.

M. You have done well,
 go now
 and fetch wood,
 for to make a fyre :
 go whet the knives,
 put water
 into the laver,
 and hang there
 a white towel,
 make the fyre burne,
 your Father cometh,
 and David your Cosen
 cometh with him :
 Go meete them,
 put of your cap,
 and make a leg handsomlie.
 I. Well Mother,
 I go.
 You be welcome
 my Father,
 and your companie.
 D. Peter is that your
 sonne ?
 P. Yea, it is my sonne.
 D. It is a goodlie child,
 God let him alwayes
 prosper in vertue.
 P. I thanke you Cosen.
 D. Doth hee not go
 to schoole ?
 P. Yes, hee learneth
 to speake French.
 D. Doth hee ?
 it is very well done.

Duyts.

Jan, kondy wel
Fransoys spreken?
J. Niet seer wel Neve/
maer ick leert.
D. Waer gady
ter scholen?
J. In de
Lombaert-strate.
D. Hebdy
langhe ter scholen gegaen?
J. Ontrent een half jaer.
D. Leerdy ooc schrijven?
J. Ja ick Neve.
D. Dat is wel ghedaen,
leert altoos wel.
J. Wel Neve/
beliebet Godt.
M. Neve weest welkom.
D. Ick dancke u Nichte.
M. Neve wildy
daer blijven/
waeromme
en kondy niet dinnen?
komt u wermen
dan sullen wy gaen eten.
D. Meyndy
dat ick houde hebbe?
het sou groote
schande zyn.
M. Neve hoe ist met u?
D. Wel Godt danck.
M. Waer is mijn Nichte/
maerom en hebdy mijn
Nichte niet mede gebracht

Englisch.

John, can you well
speake French?
J. Not very well Cosen,
but I learne.
D. Where go you
to schoole?
J. In the
Lumbard-street.
D. Have you gone
long to schoole?
J. About half a yeare.
D. Learne you also to write?
J. Yea Cosen.
D. That is well done,
learne alwayes well.
J. Well Cosen,
if it please God.
M. Cosen you be welcome,
D. I thanke you Neece.
M. Cosen will you
abide there,
wherfore
come you not in?
come warme you.
then will we go eate.
D. Thinke you
that I have colde?
it I should be great
I hame. (you?)
M. Cosen how is it with
D. Well, I thank God.
M. Where is my Neece,
wherfore have you not
brought my Neece with you
D. Sy

Duyts.

D. Sy is al sieck.
M. Ist waer/
is sy sieck/
wat siechten heeft sy?
D. Sy heeft de kortse.
M. Heeft sy die
lange ghehadt?
D. Ontrent acht daghen.
M. Dat en wist ick niet/
ick salse gaen besoecken
moghen beliebet Godt.
Fransoys
brengh een stoel
voor u Neve.
Neve
komt by den byere.
Fransoys gaet daer voren/
men klopt daer/
besiet wie daer is:
het sal Rogier zyn/
dat weet ick wel.
F. Wel Moeder/ ick ga.
Wie is daer voren?
R. Het is vriendt/
doet de deure open.
F. Zijdy daer Rogier?
R. Ja ick ben hier/
is u Dader t'huys?
F. Ja hy ende
mijn Moeder oock:
komt binnen/
ick sal mijn Dader seggen
dat ghy gekomen zyt.
D. Fransoys/

Englisch.

D. Shee is sicke.
F. Is it true,
is shee sicke,
what sicknes hath shee?
D. Shee hath the ague.
M. Hath shee
had it long?
D. About eight dayes.
M. That knew I not,
I wil go see her
to morrow if it please God.
Francis
bring a chaire
for your Cosen.
Cosen,
come by the fyre.
Francis go you before,
one knocketh there,
looke who is there:
it shall be Roger,
that know I well.
F. Well Mother, I go.
Who is there before?
R. It is a freind,
open the doore.
F. Be you there Roger?
R. Yea I am here,
is your Father at home?
F. Yea, and
my Mother also:
come in,
I wil tell my Father
that you be come.
P. Francis,

Duyts.

maket al gereedt
om te gaen eten.

F. Vader/
het is al gereedt/
ghy meugt gaen eten
alst u belieft.

P. Wel. ick kome
terstont :
roept de kinderen.

F. Wel mijn Vader.
Jan waer zijdy ?
ghy soudt komen eten
waer blydy

Wat maecht ghy daer ?

J. Wat soude ick maken
ick heb hier wat te doen.

F. Weet ghy niet
datmen gaet eten ?
hant segghen
de Benedictie.

J. Wel. ick kome.

P. Jan waerom
en komdy niet
insamen u roepen ?
brenyt hier stoelen.

M. Pieter
laet ons gaen sitten
het is tijt.

P. Wel. ick bens te kleden.

M. David sit daer in.

P. Ick en belys u niet
dat en sal ick niet doen
laet Pieter daer sitten
dat tijtde ick u.

English.

make all readie
for to go eate.

F. Father,
it is all readie,
you may go eate,
when it pleaseth you.

P. Well, I come
presently :
call the children.

F. Well my Father.
John, where be you ?
come eate,

where tarrye you,
what do you there ?

J. What should I do,
I have somwhat here to do.

F. Know you not
that wee go to eate ?
come say
the Blessing.

J. Well, I come.

P. John, wherefore
come you not,
must one call you ?
bring hither stooles.

M. Peter
let vs go sit,
it is tyme.

P. Well, I am content.

M. David, sit you in there,

D. I, by your leave,
thit will I not do,
let Peter sit there,
I pray you

M. Pie-

Duyts.

M. Pieter en is niet
ghewent daer te sitten/
hy sal hier sitten/
het is syn plaetse.

Jan segt
de Benedictie.

J. Wel mijn Moeder :
Godt seghene u
mijn Vader/
mijn Moeder/
ende al u gheselschap.

M. Fransons
brenyt ons t'eten/
brenyt het salaet
ende t'ghesouten vleesch/
schenckt ons
te drincken/
schenckt uwen Debe/
ende voort alomme.

Fransons sit by ons.

Jan gaet halen pottagie
voor uwen Broeder/
ende doet
d'ander ghereedt maken/
loopt seere.

J. Broeder/
houdt u pottagie :
hebdys te vele ?

F. Ja. ick hebbs te vele.

J. En etet niet al/
laet het ghene dat ghy
te veel hebben sult.

P. Waerom
en eet ghy

English.

M. Peter is not
wont to sit there,
hee shall sit here,
it is his place.

John, say
the Blessing
J. Well my Mother :
God blesse you
my Father,
my Mother,
and al your companie.

M. Francis,
bring vs to eate,
bring the salad,
and the salted flesch,
fill vs
to drinke,
fill for your Cosens,
and then round about.
Francis, sit by vs.

John, go fetch potage
for your Brother,
and let
t'other be made ready,
runne apace.

J. Brother,
take your potage :
have you to much ?

F. Yea, I have to much.

J. Eate it not all,
leave that which
you shall have to much.

P. Wherefore
eate you not

the

Duyts.

uwē pottagie niet
 dewyle sy heet is ?
F. Sy is noch te heet.
M. Jan/
 brenge hier broot.
 Rogier en heeft
 gheen broot :
 haelt een telliore :
 ende brenge hier mostaert.
P. Gheeft my
 den vier-pot.
R. Houdt daer
 houdtem wel.
P. Laetem gaen/
 ick houdem wel.
M. Pieter
 en drinckt niet
 na uwē pottagie
 want het is onghesont :
 eet eerst een luttel ;
 eer ghy drinckt.
 Pieter snijdt my vleesch
 snijdt my oock broot.
 Snijdt
 Fransons t'eten.
 hy en heeft niet t'eten.
P. Doet ick
 hem dienen
 kan hy niet
 hem selven dienen ?
 Snijdt selve
 ghy zyt groot ghenoech/
 helpt u selven/
 want ick en sal

English.

your potage
 whyle it is hot ?
F. It is yet to hot.
M. John,
 bring here bread,
 Roger hath
 no bread :
 go fetch a trencher,
 and bring here mustard.
P. Give me
 the beere-pot.
R. Holde there,
 holde him well.
P. Let him go,
 I hold him well.
M. Peter,
 drinke not
 after your potage,
 for it is unwholsome :
 eat first a little,
 before you drinke.
 Peter cut me flesh,
 cut me also bread.
 Cut
 Francis to eate,
 he hath nothing to eate.
P. Must I
 serve him,
 can hee not
 serve him self ?
 Cut your self,
 you be great enough,
 help your self,
 for I will

u niet

Duyts.

u niet dienen/
 ick en diene niemant/
 dan my selven.
M. Gheeft hem t'eten/
 want hy schaemt hem/
 hy en derf niet eten/
 dat sie ick wel.
P. Wel/houdt daer/
 brenge hier wat anders.
I. Ten is noch
 niet ghereedt.
M. Besiet
 of de pasteyen
 ende de taerten
 ghebracht zyn.
 Gaet halen t'ghebraedt/
 ende schinckt hier wijn/
 schinckt vooz uwē Vader/
 schinckt al vol :
 en schinckt niet soo vol/
 en siet ghy niet
 wat ghy doet ?
 ghy stort.
 Rogier en heeft
 gheenen wijn/
 en siedy dat niet ?
I. Maect daer plaetse
 om de schotelen te setten.
M. Du zyt t'samen
 alle wellekome.
C. Hier is wel
 waer mede/
 ghy hebt te veel
 koften ghedaen.

English.

not serve you,
 I serve no bodie,
 but my self.
M. Give him to eate,
 for hee is ashamed,
 hee dares not eate,
 that see I well.
P. Well, hold there,
 bring here somewhat els.
I. It is not
 yet readie.
M. Looke
 if the pastyes
 and the tartes
 be brought.
 Go fetch the rost meat,
 and fill here wine,
 fill for your Father,
 fill it full :
 fill not so full,
 see you not
 what you doe ?
 you spill.
 Roger hath
 no wine,
 see you not that ?
I. Make place there
 to set downe the platters.
M. Now I bid you
 all welcome.
A. Here is well
 where with,
 ve have done
 too much cost.

M. Ich

Duyts.

M. Ick en hebbe seker
het is my leedt
datter niet meer en is :
maer ghy moet
patientie hebben.

T. 'T is seker
wel gheseyt.

M. Pieter ontgint
de schouder :
brenge hier radissen/
caroten/
ende kappers :
dient David
van dien hase/
ende van die conynen :
ontgint de patrijfen :
ghy en dient ons niet :
maect alle goede chiere :
ick bids u.

T. Hier is wel
om goede chiere
te maken.

P. Jan schinckit ons
te dincen.

T. Hier en is
gheenen wijn meer.

P. Gaet anderen halen.
Wat dincet u
van desen wijn ?

T. My dincet
dat hy goet is.

P. Willen wy
doen brenghen
van den selven ?

English.

M. I have not truelie,
I am sorie
that there is no more :
but you must
have patience.

A. It is truelie
well said.

M. Peter carve vp
the shoulder :
bring hither radishes,
carrots,

and capers :
give David
of that hare,
and of the conynes,
carve vp the partridges,
you serve vs not :
make all good cheere,
I pray you.

K. Here is well
to make
good cheere with.

P. John, fill vs
to drinke.

J. Here is
no more wine.

P. Go fetch more.
How thinke you of
this wine ?

D. Mee thinke
that it is good.

P. Will wee
cause to bring
of the same ?

D. Al-

Duyts.

D. Alsoo 't u belieft.

J. Waer sal icken
gaen halen ?

P. Daer ghy desen
ghehaelt hebt :
of haectem op
de markt/
in de witte Lelie/
of daer ghy wilt.

J. Hoe vele
sal icks brenghen ?

P. Bzenghes twee pinten
of drie potten :
gaet ras/
ende komt haest weder.

J. Ick sal altoos loopen
Vader.

M. Fransys staet nu op
ende dient ter tafelen/
besiet

oster niet en ghebzeectit :
wildy noch
t'eten hebben ?
segghet stoutelijck.

F. Neen ick Moeder/
ick hebbe genoeg gegeten/
God sy des ghelooft.

M. Dincet nu dan :
is'er bier
in ulwen pot ?

F. Jaet Moeder/
daer is genoeghin.

M. Is'er niet in/
gaet halen.

English.

D. Even as pleaseth you.

J. Where shall I
go fetch it ?

P. There where you
fetch'd this :
or go fetch it
on the market,
at the white Lilye,
or where you will.

J. How much
shall I bring ?

P. Bring two pints
or three potts :
go apace,
and come quicklie againe.

J. I will run all the way
Father.

M. Francis, rise now
and serve the table,
see

if there lacke nothing :
will you yet
have more meate ?
speake boldlie.

F. No Mother,
I have eaten enough,
God be pray'd.

M. Drinke now then :
is there any beere
in your pot ?

F. Yea Mother,
there is enough in.

M. If there be none in,
go fetch some.

T. Klopt-

Dupts.

T. Kloptmen niet
aen de deure ?
gaet besiet het.
F. Is daer yemandt ?
H. Jae't doet open :
ick hebbe hier gheweest
meer dan een half ure.
F. Wat belieft u ?
H. Goeden about vrient :
is de Meester t'huys ?
F. Ja hy/waerom/
wildy hem
spreken ?
H. Ja ick waer is hy ?
F. Hy sit ter tafelen :
belieft u wat ?
ick sal de bootschap
wel doen :
wie sal ick segghen
die na hem vzaeght ?
H. Ick moet hem
selve spreken.
Seght hem dat ick ben
sijn Doms dienaar/
of seght hem/
dat ick come
van sijnen Dom.
F. Wel/
ick sal't hem gaen segghen/
beyde hier een luttel.
Dader
hier is een man
die u spreken wil.
P. Wat man ist ?

Englisch.

A. Doth not some body
knock at the dore ?
go looke.
F. Is there any body ?
H. Yea put open :
I have beene here
more then half an hower.
F. What is your pleasure ?
H. Good even my freind :
is your Maister at home ?
F. Yea, wherfore,
would you speake
with him ?
H. Yea, where is he ?
F. He is set at the table :
would you any thing with
him ? I will well
do your message :
who shall I say
that as keth for him ?
H. I must
speake with him my self.
Tel him, that I am
his Vncles servant,
or tell him,
that I come
from his Vncle.
F. Well,
I will go tell it him,
tarrie here a little.
Father,
here is a man
that would speake with you.
P. What man is it ?

I. Ick

Dupts.

I. Ick en kenne hem niet
Dader :
hy seyt dat hy komt
van mijnen Dom.
P. Vzaeght hem
wat hem belieft.
I. Hy seydt dat hy
u spreken moet.
P. Wel/
doet hem binnen komen.
F. Mijn vrient/
komt in.
H. Wie is daer binnen/
isser veel volcx ?
I. Aeen/drie of vier.
H. Godt seghen
alle't gheselschap.
P. Bepdt Heyndrick/
drincht eer ghy gaet.
H. Ick en heb geen dorst/
ick bedanke u.
F. Bepdt/ghy moet
eens drincken.
H. Ick moet gaen.
M. Is Jan
noch niet komen ?
waer toest hy soo langhe ?
F. Hy komt.
P. Jan/hoe komet
dat ghy
soo langhe toest ?
I. Ick en mocht niet
eer komen Dader.
daer was veel volcx/

Englisch.

I. I know him not
Father :
hee sayd that hee comes
from my Vncle.
P. Aske him
what is his pleasure.
I. Hee sayd that hee
must speake with you.
P. Well,
let him come in.
F. My freind,
come in.
H. Who is there within.
is there many folkes ?
I. No, three or foure.
H. God blesse
all the companie.
P. Tarrie Henry,
drinke before you go.
H. I have no thirst,
I thanke you.
F. Tary, you must
drinke once.
H. I must go.
M. Is Iohn
not come yet ?
where tarieth hee so long ?
F. Hee cometh.
P. Iohn how chaunceth
that you
tary so long ?
I. I could not
come sooner Father,
there were many folkes;

B

ick

Dupts.

ick hebbe altoos
geloopen.

M. Wel/
schenckt hier Wijn.

P. David/proeft
of hy goet is.

D. Dat sal ick doen/
schenckt my daer inne :
den anderen was beter.

R. Hy en was niet/
desen is beter
na mijn verstant.

M. Tanncken/ghy en
maecht geen goede ciere :

hoe komet
dat ghy niet en seght ?

C. Wat soude ick seggen ?
het is beter

te swijghen/
dan quaet te spreken :

ick en kan niet wel
Fransys spreken/
daerom

swijghe ick.

M. Wat seghdy ?
ghy spreect soo wel

als ick doe/
ende beter oock.

C. Ick en doe/
dat soude ick wel willen/
ende dattet my

ghekost hadde
twintigh guldens.

M. David/

English.

I have runne
all the way

M. Well,
fill wine here.

P. David, proove
if hee be good.

D. That shall I doe,
fill mee there in :
the other was better.

R. It was not,
this is better
in my judgment.

M. Anne, you make
no good cheere :

how chaunceth
that you say nothing ?

A. What should I say ?
it is better

to keepe silence
then to speake evill :

I cannot well
speake French,
therefore

hold I my peace.

M. What say you ?
you speake so well

as I doe,
and better too.

A. I do not,
that would I well,
and that it

had cost mee
twenty guilders.

M. David,

Dupts.

ghy en eet niet/
snydt my daer af :

dat is te seer ghesoden/
ende dit is

te luttel ghebraden/
ist niet ?

D. Dat dunckt my oock.

C. Rogier/
leent my u mes :

ick bidde u.

R. Nemet/
maect ghebet my weder

als ghy ghegeten hebt.

C. En ghebe ick't
u niet weder/
en leent my niet meer :

R. Neen ick seker.

C. Tis een goet mes/
hoe veel heeftet

u ghekost ?

R. Het heeft my ghekost
ses stuyvers.

C. Het is goeden koop :
latet my hebben

voer dien prijs/
ick sal u ghelt

weder geben.

R. Ick bens te vreden.

M. Rogier/
ghy en eet niet/
my dunckt

dat ghy prouckt :
helpt u selven/
schaemdy u ?

English.

you eate not,
cut mee of that :

that is sodden to much,
and this is

rosted to little,
is it not ?

D. Me thinkes so too:

A. Roger,
lend me your knife :

I pray you.

R. Take it,
but give it me againe

when you have eaten:

A. If I give it
not you againe,
lend it me no more:

R. No indeed.

A. It is a good knife;
how much hath it

cost you ?

R. It hath cost mee
six pence.

H. It is good cheape :
let me have it

for that price,
I will give you

your mony againe.

R. I am content.

M. Roger,
you eate nothing,
me thinkes

that you are ashamed :
helpe your self,
are you ashamed ?

Duyts.

R. En eet ick niet wel?
 ick eet meer
 dan permant
 die ter tafelen is.

M. Ghy en doet niet.

T. Ghy en eet
 zelve niet.

M. Ich heb
 altoos wel ghegeten.

P. Laet ons wel drincken/
 ist dat wy hebben
 qualijck t'eten.

T. Wat segdy?
 is hier niet
 wel t'eten?
 hier is

genoegh t'eten
 voor twintigh personen/
 ghy hebt ghedaen
 te grooten kost.

P. Ich en doe niet:
 nu ick brencht u/
 ende ick bidde u

voor alle t'gheselschap/
 ende in den eersten

voor uwen
 naesten ghebuer:

suldy my bescheyd doen?

T. Ja ic met goeder herte
 indien dat God belieft.

Du drinckt:

ghy en hebbes niet
 wt gedroncken/
 ick salt u noch eens

English.

R. Doe I not eate well?
 I eate more
 then any man
 that is at the table.

M. That doe you not.

A. You eate nothing
 your self.

M. I have eaten
 very well.

P. Let vs drinke well,
 if that wee have
 little to eate.

A. What say you?
 is there not here
 well to eate?
 there is here

enough to eate
 for twentie persons,
 you have done
 too much cost.

P. I have not:
 now I drinke to you,
 and I pray you

for all the companie,
 and first

for your
 next neighbour:

will you pledge me?

A. Yea, with a good heart,
 if it please God.

Now drinke:
 you have not

drunke it out,
 I shall fill it you

Duyts.

vol schencken.

P. Waerom
 soudy dat doen?
 en heb icks niet
 upt gedroncken?
 hoe veel schillet?
 ick salt upt drincken.

Siet daer/
 nu ist upt/
 doet my bescheyt:

ghy en soecht niet
 dan my te bedriegen.

T. Ic en soude niet mogen
 dit upt drincken/
 ick heb te veel.

P. Wat sou u gebreken?
 ick hebt wel

upt-gedroncken.

T. Ghy en haddes niet
 alsoo veel als ick/
 uwen kroes

en was niet vol.

P. Hy was enmerg.

T. Hy en was/
 P. 't is waer/
 maer mijnen kroes

is meerder
 dan den uwen.

T. Wel/laet ons mangelen

P. Ich bens te vreden/
 geeft my den uwen.

T. Ich en sal/
 ick houde my

acu den mijnen/
 full againe.

English.

full againe.

P. Wherefore
 should you do that?

have I not
 drunke it out?

how much lacked it?
 I shall drinke it out.

Looke there,
 now is it out,

pledge me now:
 you seeke nothing

but to beguyle mee.

A. I should not be able
 to drinke this out,
 I have too much.

P. What should lacke you?
 I have well

drunke it out.

A. You had not
 so much as I,
 your goblet

was not full.

P. But it was.

A. It was not.

P. It is true,
 but my goblet

is greater
 then yours.

A. Well let vs change.

P. I am content,
 give me yours.

A. No indeed,
 I keepe

myne owne,
 B 3

behuaret

Duys.

bewaert dat ghy hebt.
P. Drinkt dan.
T. Wel/terstont :
 siet nu oft niet
 al wt en is.
M. Ja/waerom
 doet ghy u
 alsoo bidden ?
 wien hebby
 ghebracht ?
 brenghet my eens :
 zjdy gram op my ?
T. Waerom soude icht
 op u gram zjn ?
M. Om dat ghy't
 my niet en brenghet.
T. Ick hebt u gebracht.
M. Ick en hebs niet ghe-
 hoort / 't is ghenoech van
 drincken/wy moeten
 oock eten :
 ick hebbe
 grooren hongher :
 snijdt my daer
 een stuck vleesch.
T. Hebde gheen handen ?
M. Ja ick maer
 ick en kan niet
 wel geraken
 aende schotel.
P. Wel / ick sal u dienen :
 hebby ghenoech ?
M. Ic en hebbe noch niet.
P. Houdt daer

English.

keepe that which you have.
P. Drink then.
A. Well by and by :
 looke now if it
 be not cleane out.
M. Yea, wherfore
 must you be
 so much prayed ?
 to whom have you
 drunken ?
 drinke to me once :
 be you angry with mee ?
A. Wherfore should I
 be angry with you ?
M. Because you
 drinke not to me.
A. I have drunken to you.
M. I have not heard it,
 it is enough of
 drinking wee must
 eate also :
 I have
 great hunger :
 cut me there
 a peece of flesh :
A. Have you no handes ?
M. Yea, but
 I can not
 well reach
 to the platter.
P. Well, I will serve you :
 have you enough ?
M. I have yet nothing.
P. Hold there,

heb=

Duys.

hebby
 nu ghenoech ?
M. Besiet
 wat hy my geeft :
 wat mach dat helpen ?
 houdet booz u/
 ende etet ghy selve.
 Rogier/snijdt my
 van de schouder.
R. Wel neemt daer.
M. Ick dancke u.
P. Jan/brenghet broodt/
 ende schenckt wijn/
 schenckt allomme.
M. Men klopt
 daer voren/
 en hoorde niet Jan ?
J. Ick gae Moeder :
 het is Lucas/
 Andries knape.
M. Wat wilt
 hy my hebben ?
J. Hy brenghet wat.
M. Doet hy ?
 doet hem binnen komen.
J. Lucas gaet binnen.
L. Godt seghen
 't gheselschap.
P. Lucas zijdy daer ?
L. Ja ick Pieter.
P. Wat seghdy nieuws ?
L. Niet veel
 Pieter.
P. Hoe vaert u Meester ?

English,

have you
 enough now ?
M. Looke
 what hee gives me :
 what may that helpe ?
 keepe it for you,
 and eate it your selfe.
 Roger cut me
 of that shoulldr.
R. Well hold there.
M. I thanke you.
P. Iohn, bring bread,
 and fill wine.
 fill round about.
M. One knocketh
 there before.
 heare you not Iohn ?
I. I go Mother :
 it is Luke.
 Andrewes servant.
M. What will
 hee have with mee ?
I. Hee bringeth some what.
M. Doth hee ?
 let him come in.
I. Luke go in.
L. God blesse
 the companye.
P. Be you there Luke ?
L. Yea Peter,
P. What newes tell you vs ?
L. Not much
 Peter.
P. How doth your Maister ?

B 4

L. M

Duyts.

L. Hy haert wel Pieter:
 Hy doet u goeden
 nacht segghen/
 Hy gebiedt hem
 in u goede gracie/
 ende sendt u dit/
 u biddende dat ghy't
 ontfangen wilt
 met goeder herten/
 ende en wilt niet
 alleen ontfangen
 dese kleine gifte/
 maer soek
 synen goeden wille:
 want hy sendt u
 in teeken van liefde:
 daerom willet
 in dancke ontfangen.
D. Ghy sult uwen Meester
 bedancken/
 ende sult hem segghen/
 dat ick't verdienen sal/
 heliebet Godt.
L. Wel Pieter.
D. Schincht Lucas
 te drincken/
 ende licht hem upt.
L. Goeden avont
 Pieter/
 ende u gheselschap.
D. Goeden avont Lucas/
 hebby gedroncken?
L. Ja ick Pieter.
M. Jan/

English.

L. Hee doth well Peter:
 hee biddeth you
 good night,
 hee hath him recommended
 to your good grace,
 and doth send you this,
 praying you that you
 wil receive it
 with a good heart,
 and wil not
 alone receive
 the small guift,
 but also
 his good will:
 for hee sendeth it you
 as a token of love:
 therefore vouchsafe to
 receive it in good worth.
P. You shall thanke
 your Maister,
 and shall tell him,
 that I will deserve it,
 if it please God.
L. Well Peter,
P. Fill Luke
 to drinke
 and light him forth.
L. Good evening
 Peter,
 and your companie.
P. Good evening Luke,
 have you drinke?
L. Yea Peter.
M. Iohn.

snuyt

Duyts.

snuyt de keerse:
 besiet oft d'ander
 ghereedt is:
 doet dit al wegh/
 ende brengh wat anders:
 brengh schoon tellieren/
 ende brengh ons 't fruyt/
 met den keese.
F. 'T is hier al Vader.
D. Neemt die schotel wegh
T. David brenghet
 my eens.
D. Dat sal ick
 gheerne doen:
 ick brengh u
 met goeder herten.
T. Wel moet u bekomen/
 ick wachts gheerne/
 ende ic sal u beschept doen.
D. Rogier / en weet ghy
 niet nieuws?
R. Neen ick seker/
 ick en weet niet
 dan goedt.
D. Spreektmen niet
 van den peys?
R. Ick en weet
 van gheenen peys
 te spreken/
 ick gheloobe dat den peys
 noch verre te soecken is.
D. Hebby niet
 hooren segghen/
 hoe de Koningh

English.

snuffe the candle:
 looke if the other
 be readie:
 take all this away,
 and bring some thing els:
 bring cleane trenchers,
 and bring vs the fruit
 with the cheese.
F. It is here Father.
P. Take away the platter.
A. David drinke
 to me once.
D. I shall
 do it willingly:
 I drinke to you
 with a good heart.
A. Much good do it you,
 I wil pledge you gladly,
 and shall do you good rea-
D. Roger, know you (son.
 no newes?
R. No truely,
 I know nothing
 but good.
D. Is there no talke
 of peace?
R. I know not
 to speake
 of any peace,
 I beleeve that the peace
 is yet farre to seeke.
D. Have you not
 heard say
 how the King.

35

van

Duyts.

van Branchryck
den strijt verloren heeft
teghen de Spangiaerden?

R. Dat heb ick wel
hooren segghen/

maer men sieghit soo vele/
datmen niet en weet
watmen gheloooven sal:

men seyt veel wonders/
maer Godt weet alleen
watter gheschieden sal.

D. Ghy seght waer

R. Waer't dat wy wilden
met hem paps maken/
d'oorloghe
en soude niet
lange dueren.

D. Dat is seker waer.

P. Jan doet dit al wegh/
ende komt segghen
de gratie.

I. Ick come mijn Vader.

De tali convivio. &c.

Wel moet u bekomen
mijn Vader/ mijn Moeder
ende al het gheselschap.

P. Laet ons drincken
na de gratie.

R. Dat is wel geseydt/
maer wy moeten oock
de tweede gratie seggen.

Pieter/ hoe veel wijns
hebben wy gehad/
wy willen

English.

of France
hath lost a battaile
against the Spanyards?

R. I have well
heard of it,
but they say so much,
that one cannot tell
what to beleeve:

they say great wonders,
but God knoweth only
what shall happen.

D. You say true.

R. If that wee would
make peace with him,
the warre
should not
continue long.

D. That is true indeed.

P. Iohn take away all this,
and come say
the grace.

I. I come Father.

De tali convivio, &c.

Much good do it you
my Father, my Mother,
and all the companie.

P. Let vs drinke
after the grace.

R. That is well sayd,
but wee must also say
the second grace.

Peter, how much wine
have wee had.

wee will

den

Duyts.

den wijn betalen.

P. Ghy en sult niet seker
ghy en sult niet gheben/
eens vooz al:

heb ick de middel ghehadt
u t'eten te geben/
ick false oock wel hebben
om u te drincken te geben.

R. Wat soude dat zijn?
den wijn is nu diere.

P. Ghy hoort
wat ick segghe.

D. Wel dan/
Wy dancken u/
het staet ons
te verdienen.

M. 'Tis al verdient.

P. Ick dancke u ooc
dat ghy gekomen zijt.

Fransons/brenght
eenen nutsaert/
ende maecht goet byer/
om ons te wermen.

F. 'T byer is ontsteken
mijn Vader.

D. Wy en hebben
gheen koude/
wy willen heuen gaen/
want het is tijt.

M. Wat haest
hebt wy?

T. Het is wel
thien uren.

T. Het is wel
thien uren.

M. 'Ten is noch niet.

English.

pay for the wine.

P. Yee shall not truelie,
yee shall give nothing,
once for all:

if I have had the power
to give you to cate,
I shall have it also
to give you to drinke.

R. What should that be?
the wine is now deare.

P. Yee heare
what I say.

D. Weill then,
wee thanke you,
wee must
deserve it.

M. It is all deserved.

P. I thanke you also
that you are come.

Francis bring
a fagot,
and make a good fyre,
for to warme vs.

F. The fyre is kindled
my Father.

D. Wee have
no cold,
wee will go hence,
for it is time.

M. What haste
have you?

A. It is well
ten a clock.

M. It is not yet.

R. 'Tis

Dupts.

R. **C**is immers.
 M. **J**an/haelt
 de lanteerne.
 D. **W**y en willen
 de lanteerne niet hebben/
 het is klaer weder/
 ten is gheen noot.
 H. **G**odt ghebe u
 goeden nacht.
 P. **E**nde u oock/
 te Gode bevele ick u.

Het II. Capittel.**Om te leeren koopen
ende verkoopen.**

Lijnken/Griethe/Daniel.

Lijnken.

Godt ghebe u
 goeden dagh
 ghebader/
 ende u gheselschap.

G. **E**nde u alsoo
 ghebader.

L. **W**at maect ghy
 hier soo vroegh
 in de koude?
 hebt ghy langhe
 hier gheweest?

G. **O**ntent een ure.

L. **H**ebdy veel vercocht
 van desen daghe?

G. **W**at soude ick
 hebben alreede vercocht?

Englisch.

R. It is for all that.
 M. Iohn, go fetch
 the lanthorne.
 D. Wee will not
 have the lanthorne,
 it is faire weather,
 it is no need.
 H. God give you
 good night.
 P. And you also:
 I commit you to God.

The II. Chapter.**For to learne to buy
and sell.**

Katherin, Margaret, Daniel.

Katherin.

God give you
 good day
 gossip,
 and your companie.

M. And you also
 gossip.

K. What do you here
 so carlie in the
 colde?
 have you
 beene here long?

M. About an hower.

K. Have you sold much
 to day?

M. What should I
 have already sold?

ick

Dupts.

ick en hebbe noch gheen
 hant-gift ontfangen.
 L. **N**och ick oock.
 M. **H**ebt goeden moet/
 't is noch vroegh:
 Godt sal ons senden
 eenighe kooplieden.
 L. **I**ck hopet:
 hier komt eenen/
 hy sal hier komen.
 Vriendt/
 wat wildy koopen?
 komt hier/
 belieft u
 pet te koopen?
 besiet of ick niet en heb
 dat u dient.
 Komt binnen/ ick heb hier
 goedt laken/
 goedt lijnen laken
 van alle soorten:
 goedt zijden laken/
 camelot/
 damast/fluweel:
 Ick heb oock
 goedt vleesch/
 goeden visch/
 ende goede haringhen:
 Hier is goede boter/
 ende oock goede heese/
 van alle soorten.
 Wildy koopen
 een goede bonnet/
 oft een goeden boeck

Englisch,

I have not yet
 taken handfell
 K. Neither I also.
 M. Be of good cheere,
 it is yet early:
 God will send vs
 some marchants.
 K. I hope so:
 here comes one,
 hee will come hither,
 Freind,
 what will you buy?
 come hither,
 wil you
 buy any thing?
 looke if I have nothing
 that lyketh you.
 Come in, I have here
 good cloth,
 good linnen cloth
 of al sorts:
 good filke,
 chamblet,
 damaske, veluet:
 I have also
 good flesh,
 good fish,
 and good herringes:
 Here is good butter,
 and also good cheese,
 of al fortes.
 Will you buy
 a good cap?
 or a good booke

iii

Duyts.

in Fransoys/
oft in Duyts
oft in Latijn/
oft eenen schrijf-boeck ?
Looop wat :
besiet wat :
u belieft te kooppen/
ich sal u geven
goeden hoop/
eyfcht
wat u belieft/
ich salt u laten sien/
't ghesichte
en sal u niet kosten.

D. Hoe veel
sal icks betalen
voor d'elle
van dit Laken ?

A. Ghy sulter af betalen
vijf schellinghen.

D. Hoe veel
sal my kosten
d'elie van dit laken ?

A. Gy sal u kosten
twinigh stivers.

D. Hoe veel
gheldet vondt
van desen keese ?

A. 't Dont ghelt
eenen stiver.

D. Wat gheldt den pot
van desen Wijn ?

A. Den pot gheldt
drie stivers.

Englisch.

in French,
or in Dutch,
or in Latin,
or a writting booke ?
Buy somewhat
looke what
pleaseth you to buy,
I will sell it you
good cheape,
as ke for
what pleaseth you,
I shall shew it you,
the sight
shall cost you nothing.

D. How much
shall I pay
for an elle
of this cloth ?

K. You shall pay
five shillings for it.

D. How much
shall cost me
the elle of this cloth ?

K. It shall cost you
twenty stivers.

D. How sell you
a pound
of this cheese ?

K. The pound must cost
a stiver.

D. What sell you a quarte
of this wine ?

K. The quarte must cost
three stivers.

D. Hoe**Duyts.**

D. Hoe veel
loofdy 't stuck ?

A. Ick looft
vijf guldens/
met eenen woorde.

D. Wat sal ick geven
daer voor ?
maer en verlobes
my niet.

A. Neen ick seker ?
ick en sal u

niet verloben :
ick salt u segghen
met eenen woorde :
ghy sulter af betalen
seventhien stivers
ende eenen halven/
ist dat u belieft.

D. Het is veel te veel.

A. Ten is seker niet :
hoe veel

biedt ghy my ?
biedt my wat/
ick en salt niet gheben
voor 't ghene

dat ghy my biedt :
biedt my wat.

D. Wat soude ick
daer on bieden ?

A. Ghy hebbet my
te veel ahelooft.

A. Ick en hebbe :
maer ten is niet gheseydt/
dat ick't niet

Englisch.

D. How sell you
the peece ?

K. I holde it
at five gilders,
with one word.

D. What shall I give
for this ?
but as ke not
to much for it.

K. No truely,
I shall not as ke
to much for it :
I will tell you
with one word :
you shall pay for it
seventeene stivers
and a half,
if it please you.

D. That is much to much.

K. It is not truely :
how much
bid you mee ?

bid mee somewhat :
I will not sell it
for that

which you offer mee :
bid mee somewhat.

D. What should I
offer for it
you have set it,
at to high a price.

K. I have not :
but it is not sayd
that I shall not

gheben

Duyts.

gheben en sal
 vooz min
 dan ick gheseyt hebbe :
 seght my wat ghyer
 vooz gheben wilt.
D. Ick salder af gheben
 twaelf stuybers.
L. Vooz dien prijs
 ist niet te gheben/
 ghy biedt my verlies/
 ghy biedt te luttel :
 Ick hebse hier wel
 dat ick u gheben sal
 vooz dien prijs/
 maer ten is niet
 soo goet als dat :
 ick salder u wel
 laten sien :
 die ick u gheben sal
 vooz minderen prijs :
 maer den minsten prijs
 en is niet altoos
 goet ghesocht :
 ghy en meught niet
 beter doen/
 dan te koopent
 wat goets :
 al waerdy
 mijn broeder
 soo soude ick u niet kunnen
 beter gheben.
D. Wildy mijn gelt hebbe?
L. Alsoo niet.
D. Ghy sult noch hebben

Englisch.

sell it
 for lesse
 then I have sayd :
 tell mee what you
 will give for it.
D. I will give
 twelve stivers for it.
K. For that price
 it is not to be sold,
 you proffer mee losse,
 you bid mee to little :
 I have some here
 that I shall give you
 for that price,
 but it is not
 so good as this :
 I shall well
 shew you,
 which I will give you
 for lesser price :
 but the lowest price
 is not alwayes
 good to be sought :
 you cannot
 doe better,
 then to buy
 that which is good,
 although you were
 my brother
 yet I could not
 give you any better.
D. Will you have my mo-
K. Not so. nye ?
D. You shall have yet
these

Duyts.

twoe stuybers
 ende eenen halben.
L. Ick en mach
 ick souder aen verliesen.
D. Ick en mach
 niet meer gheben.
L. Wel/
 Godt geleyde u :
 gaet elders besien/
 oft ghy kunt
 beter koop koopen :
 ghy en sullet
 nergens hebben
 vooz minderen prijs :
 ick hebbe de macht
 u te gheben
 alsoo goeden koop
 als een ander/
 maer ick en wil
 niet verliesen :
 Ick verlatet u
 byna vooz dien prijs
 dat my gekost heeft :
 ick moet
 wat winnen/
 ick en sit hier niet
 om niet te winnen/
 ick moeter af leven :
 ghy weet wel
 dat alle dingh dier is/
 d'een moet
 d'ander volgen :
 ist dat ghy
 niet gheben en wilt

Englisch.

two stivers
 and a half.
L. I cannot,
 I should loose by is.
D. I can
 give no more.
L. Well,
 God guyde you :
 go see some where els;
 if you can
 buy better cheape :
 you shall have it
 no where
 for lesser price :
 I am able
 to sell it
 as good cheape
 as an other,
 but I will
 not loose by it :
 I let you have it
 almost for that price
 that it cost mee :
 I must
 winne somewhat,
 I sit no there
 to winne nothing;
 I must live by it :
 you knowe well
 that every thing is deare;
 the one must
 follow the other :
 if that you
 will not give

Dupts.

de vijftien stuyvers/
 ick en kan u niet
 helpen/ghy zijt te broet.

D. Dat ben ick seker.

K. Men mach
 geen u niet winnen :
 dat een pegelijck ware
 soo broet als ghy zijt/
 ick soude wel moghen
 mijnen winckel sluyten/
 want ick en soude
 't broodt niet winnen
 dat ick eten soude.

D. Dat belieft u
 te segghen.

K. 't is seker waer.

D. Nu hoorst een woort.

K. Wel seght.

D. Ick sal noch geben
 eenen stuyver/
 ende niet meer/
 ick en mach niet
 meer gheben/
 ick soude bekeben zijn.

K. Dat waer
 een klepne sake/
 ick soude oock
 bekeben zijn/
 dat ick't min gabe :
 zijds.

op eenen stuyver na/
 het is schande
 dat ghy mi
 soo langhe temteert

English.

the fyfteene stivers,
 I cannot
 helpe you, you be to hard.

D. That I am indeed.

K. One can
 winne nothing of you :
 if al men were
 so hard as you are,
 I might well
 shut vp my shop,
 for I should
 not winne the bread
 that I should eate.

D. It is your pleasure
 so to say.

K. It is true indeed.

D. Now heare one word.

K. Wel say on.

D. I will yet give
 one stiver,
 and no more,
 I can give
 no more,
 I should be shent.

K. That were
 a small matter,
 I should also
 be shent
 if I sold it for lesse :
 are you
 within one stiver,
 it is shame
 that you tempt
 mee so long

om

Dupts.

om eenen stuyver :
 wat mach u helpen
 eenen stuyver of twee ?

D. Ja/ghy segt wel/
 eenen stuyver hier/
 ende elders
 eenen anderen/
 het zijn twee stuyvers.

Wel/
 sal ick't niet hebben ?

K. Om dien prijs niet.

D. Adieu :

Ick ga.

K. Godt geleyde u.

Du komt hier/nemiet/
 ick en mach mijn hantgiste
 niet ontseggen/
 het is te goeden koop.

D. Dat seght ghy/
 ick segge dattet te dier is/
 ghy hebt mi bedrogen.

K. Ick schelde u quyte/
 ist dat ghy zijt
 qualijck te breden.

D. Het ware my schande
 dat ick dat dede :
 hout daer u ghelt :
 hoe veel moet ghy hebben ?

K. Dat weet ghy wel :
 dertien ponden
 ende een half/
 ist soo niet ?

D. Wel/houdt daer/
 gheeft mi weder

English.

for a stiver ;
 what may help you
 a stiver or two ?

D. Yea, you say well,
 one stiver here,
 and in an other place
 an other,

that be two stivers.

Well,

shall I not have it ?

K. Not for that price.

D. Farewell then :

I go.

K. God guyd you.

Now come here, take it ;

I can not refuse

my handfel ;

it is too good cheape.

D. That say you,
 but I say it is to deare,
 you have beguiled me.

K. I quit you therof ;
 if you be
 evill content.

D. It were a shame
 if I did that :

hold there is your monye :
 how much must you have ?

K. That know you well :
 thirteene poundes
 and a half,

is it not so ?

D. Well, hold there ;
 give me againe

E 2

thien

Dupts.
thien stuyvers.

L. Ich en hebbe
gheen paepement:
voor hoe veel
gheefdy my dit?

D. Voor vier schellingen
ende ses penninghen.

L. Voor dien prijs
en sal ick't niet ontfangen/
ten is soo veel niet weert.

D. 'T is immers/
braghet.

L. Gheeft my
ander ghelt/
ick en soude dit
niet konnen bescheben.

D. Ghy sult wel/
ick doet u gaet:
ist dat ghy't
niet uptgheben en kondt/
brenghet my weder/
ick sal u gheuen
ander ghelt:

L. Du ben ick te vreden:
wilt ghy't
ghedragen hebben?
ick sal't u doen draghen.

M. Neemt dat ghy knecht/
ende gaet niet hem.

D. Ten is gheuen woot/
ick sal't wel draghen/
adieu vrouwe.

L. Grooten danck

Englsh.

ten stivers.

K. I have
no small monie:
for how much
give you me this?

D. For foure shillings
and six pence.

K. For that price
I will not receive it,
it is not worth so much.

D. But it is,
aske it.

K. Give me
other money.
I should not be able
to pay out this.

D. You shall well,
I will make it good:
if so be that you
cannot give it out,
bring it me againe,
and I will give you
other money:

K. Now I am content:
will you
have it carried?

D. I will let one carry it.
Take this you boy,
and go with him.

D. It is no need,
I can well carry it my self,
farewell mistress.

K. I thanke you heartlie
mijn

Dupts.

mijn vriendt/
als ghy te doene hebt
van eenigh dingh/
komt tot my/
ick sal u gheben
goeden hoop.

D. Wel vrouwe/
ick sal't gheerne doen:
Ich bebele u te Gode.

Dee III. Capittel.
Om een schult te epsehe
Morgant, Gautier, Ferdinand

Morgant.

G. Oeden dagh
mijn vriendt.

G. Ende u oock.

M. Ghy weet wel
waerom dat ick hier come
en doet ghy niet?

G. Neen ick seker.

M. Hoe/
en weet ghy niet
wie ick ben/
en kent ghy my niet?

G. Neen ick/wie zijdy?

M. Hebdy vergheten
dat ghy laetst hadt
koopmanschap van my?

G. Het is seker waer.

M. Wel/wanneer sal ick
mijn ghelt hebben?

G. Ich en hebbe seker

Englsh.

my freind,
when you have need
of any thing,
come to me,
I will sell it you
good cheape.

D. Well mistress,
I will do it gladly:
I commit you to God.

The III. Chapter.
Forto demaund debts
Morgen, Gaultier, Ferdinand.
Morgen.

G. Good morrow
my freind.

G. And you also.

M. You know well
wherfore I come hither,
do you not?

G. No truely.

M. How
know you not
who I am,
do you not know mee?

G. No, who be you?

M. Have you forgotten
that you had lately
merchandise of mee?

G. It is so indeed.

M. Well, when shall I
have my money?

G. I have surely

Duys.

nu gheen ghelt :
 ick hebbe uptgegeven
 al 't ghelt dat ick hadde/
 ghy moet noch hebben
 acht dagen patientie.

M. Ick en mach niet
 langher beyden/
 ick wil betaelt zijn/
 ick hebbe

lang genoegh gebeydt :
 maecht dat ick
 ghelt hebbe/
 of ick sal

u doen arresteren/
 of gheeft my borghe.

G. Hoe veel ist
 dat ick u schuldigh ben ?

M. Dat weet ghy wel.

G. Ick hebt
 seker vergheten :
 Ick hebt geschreven/
 maer ick weet niet waer.

M. Ghy zijt my schuldigh
 thien ponden/
 vier schellingen/
 ist niet waer ?
 ist niet alsoo ?

G. Ick geloobe seker
 dattet alsoo is.

M. Ghy hadt my beloofst
 ghelt te gheven
 ober twee maenden/
 dat weet ghy wel/
 maer ghy en hebt

Englsh.

now no money :
 I have given out
 all the mony that I had,
 you must yet have
 patience eight dayes,

M. I cannot tarry
 any longer,
 I will be payed,
 I have
 tarryed long enough :
 make that I may
 have my money,
 or I will

cause you to be arrested,
 or give me a surety.

G. How much is it
 that I owe you ?

M. That know you well.

G. I have
 surely forgotten it :
 I have written it,
 but I cannot tell where.

M. You owe me
 ten poundes,
 and foure shillinges,
 is it not true ?
 is it not so ?

G. I beleeeve surely
 that it is so.

M. You did promise me
 to give me money
 two moneths agoe,
 that know you well,
 but you have

ubbe

Duys.

uwe belofte niet
 gehouden.

G. Het is wel waer/
 maer ick en hebbe gheen
 ghelt kommen krijgen
 van den ghenen
 die my schuldigh zijn.

M. Daer mede
 en hebbe ick niet te doen/
 doet u betalen.

G. Ja/en als de lieden
 gheen ghelt en hebben/
 wat sal ick henlieden doen?
 ick moet wel beyden
 tot dat sy 't hebben :

men behoort niet
 soo straf te zijn/
 wy behooren te hebben
 medelijden
 niet malkanderen/
 alsoo Godt
 ons bevolen heeft.

M. Het is wel waer/
 maer ick hebbe
 lange genoegh gebeyt/
 ick en mach niet
 langer beyden :
 want de ghene
 die ick schuldigh ben/
 en willen oock niet
 langer beyden :
 ten ware dat/
 ick soude wel beyden.

G. Nu/ komt met my/

Englsh.

not kept your
 promise.

G. That is truely so,
 but I could not
 get any money
 of them
 that owe mee.

M. Therewith
 I have nothing to do,
 make them pay you.

G. Yea, and when the folke
 have no money,
 what should I do them?
 I must be faine to tarry
 vntil they have it :

one ought not
 to be so rigorous,
 wee ought to have
 fellow-feeling
 one with another,
 as God

hath commaunded vs.

M. That is true indeed,
 but I have
 carried long enough,
 I can tarry
 no longer :

for they
 to whom I owe,
 will not also
 tarrye any longer :
 if that were not,
 I would well tarrye.

G. Now come with me,

4

ick

Duyts.

ick sal u betalen/
of ick sal u
borghe gheben.
M. Wel/gaen wy/
ick bens te vreden :
Wel/wat seghdy ?
G. Komt hier mijn vrient/
desen man sal blijven
borghe vooz my.
M. Sal hy dat doen ?
ist waer mijn vrient/
wilyd borghe blijven
vooz desen man ?
F. Ja ick/hoe veel ist
dat hy u schuldigh is ?
M. Het is thien pondt
grootte.
G. Hoe/ist soo vele ?
ten is soo veel niet.
M. 't Is minner.
M. Ten is seker :
ick sal sweeren
dat soo veel niet en is.
M. Hoe veel ist dan ?
G. Ten is niet meer
dan neghen pondt/
ghy hebbet my selve
nu terstont gesept.
M. Hebbe ick't u gesept ?
ick en hebbe.
G. Ghy hebt minner.
M. Wel/alsoo sy dan :
my dunckt nochtans
dat het thien is :

English.

I will pay you,
or I will give you
a pledge.
M. Well, let vs go,
I am content :
Well, what say you ?
G. Come hither my freind,
this man shall abide
suretie for mee.
M. Will hee do that ?
is it true my freind ?
will you abide suretie
for this man ?
F. Yea, how much it is
that hee oweth you ?
M. It is ten poundes
flemish.
G. How, is it so much ?
it is not so much.
M. But it is.
G. It is not truely :
I dare sweare
that it is not so much.
M. How much is it then ?
G. It is no more
then nyne poundes,
you have your self
sayd it even now.
M. Have I told you so ?
I have not.
G. You have truely.
M. Well, be it so then :
mee thinkes nevertheles
that it is ten :

maer

Duyts.

maer ick ben te vreden/
na dat ghy seghyt
dat niet meer en is :
wanneer sal ic betaelt zijn ?
G. Binnen thien daghen.
M. Ick bens te vreden/
maer houdt u woort.
G. Dat sal ick doen
sonder faute.
F. Indien dat hy
u niet en betaelt/
ick sal u betalen.
G. Ick ben te vreden :
Adieu.
F. Adieu mijn vrient.

Het IV. Capittel.

**Om na den wegh te
vragen / met andere ge-
meene propoosten.**

A.

Godt behoede u
Meester Kobrecht.
B. Mijn Heere /
Godt ghebe u
een goet leven.
A. Hoe gaet het al
met uwe ghesontheyt/
sedert dat ick u sagh.
B. Sus en soo.
A. My dunckt
dat ghy soo wel
niet en vaert/
ghelijck ghy pleeght.

English.

but I am content,
seeing that you say
that it is no more :
when shall I be payed ?
G. Within ten dayes.
M. I am content,
but hold your word.
G. That will I do
without faile.
F. If so be that hee
pay you not,
I will pay you.
G. I am content :
Fare you well.
F. Fare well my freind.

The IV. Chapter.

**For to aske the way,
with other familiar
communications.**

A.

God save you
Maister Robert.
B. Sir,
God give you
a good life.
A. How goeth it with
your health,
since I saw you.
B. Thus and so.
A. Me thinketh
that you are not
so well,
as you were wont.

C 5

B. Waer

Duys.

B. Waer aen
merckt ghy't?
A. Men u aensicht/
dat soo bleeck is.
B. Ick heb vijf ofte ses
stercke kooztsen gehad/
die my seer
gestoacht hebben/
ende hebben my
alle den appetijt genomen.
A. Dat is een quade
sieckte:
Waer rijdt ghy
soo properlijck?
B. Na Antwerpen/
ter Sinnen-marcht.
A. Ende ick oock:
ist dat ghy wilt/
wy sullen wel
t'samen gaen.
B. Het belieft my seer
wel: maer ghy rijdt
wat te seer vooz my.
A. Laet ons rijden
soo't u belieft/
het is my alleens/
want mijn peerdt
gaet wel gemakelijck
den tel.
B. Ende het mijne
draeft te hardt.
Nu laet ons rijden
in Godts name:
wat lieden zijn dat

English.

B. How know
you that?
A. By your face,
which is so pale.
B. I have had five or six
fittes of an ague,
which have much
weakened me,
and have taken away
all my stomack.
A. It is an evill
sickenesse:
whither ride you
so softely?
B. To Antwerp,
to the whitson-faire.
A. And I also:
if you will,
wee will go
together.
B. It pleaseth me very
well: but you ride
a little to fast for me.
A. Let vs ride
as you please
it is all one to me,
for my horse
ambleth
very easely.
B. And myne
doth trot too hard.
Now let vs ride
in Gods name:
what folke be they

die

Duys.

die daer vooz ons gaen?
A. Ick en kense
sckers niet/
het zijn kooplieden:
laet ons wat aenrijden/
om hun t'achterhalen/
want ick sozge
dat wy
uyt den weghe zijn.
B. Wy en zijn niet/
en hebt geen vrees.
A. Nochtans ist goet
datment vraghe.
B. Vraghet dese
Schaep-herderinne.
A. Mijn lief/
waer leyt den rechten weg
van hier na Antwerpen?
C. Al recht vooz u/
niet wijckende
noch ter rechter
noch ter sincker zijden/
tot dat ghy komt
aen eenen hooghen olm/
dan slact
ter sincker handt om.
A. Hoe veel mijlen
hebben wy van hier
tot aen 't naeste Doorp?
C. Twee mijlen ende een
half/ende een luttel meer.
A. Laet ons nu
ghemackelijck rijden/
want ick ben

English.

that do go before vs?
A. I know them
not truely,
they be Marchants:
let vs put on our horses,
for to overtake them,
for I am afrayd
that wee be
out of our way.
B. Wee be not,
be not afrayd.
A. Yet it is good
to aske it.
B. Aske of that
shee-shepherd.
A. My love,
where lyeth the right way
from hence to Antwerp?
C. Right before you,
turning neither
on the right
nor on the left hand,
till you come
to an high elme tree,
then strike
on the left hand about.
A. How many miles
have we from hence
to the next Towne
C. Two miles and a
half, and little more.
A. Now let vs
ride at leasure,
for I am

uytter

Dupls.

upter sozghen :
 Ick sie den boom
 daer sy ons
 af gheseyt heeft.
 'T is seer stofachtigh/
 het stof
 maecht my blindt.
 B. Neemt dat taffetaf
 om vooz u aensicht te doen
 ende het sal u beschermen
 van het stof/
 ende van de Sonne.
 A. Ten is niet van noode/
 want de sonne gaet onder :
 ick hebbe sozghen
 dat wy by daghe
 in de stadt
 niet en sullen komen.
 B. Maet oozlobe :
 maer d'argste is
 dat desen wegh
 sozghelijck is
 om de straetscheders wille :
 men sette lestent
 een rijcken koopman af
 neffens desen boom/
 't welck my doet
 breefe hebben
 van afgheset te worden/
 ist dat wy niet
 vooz ons en sien.
 A. Ick sie den toren
 vander stadt/
 ist dat ick niet

English.

out of doubt :
 I see the tree
 whereof shee
 hath told vs.
 It is very dusty,
 the dust
 doth put out my eyes.
 B. Take this raffeta
 to put before your face,
 and it will keepe you
 from the dust
 and from the Sunne.
 A. It is no need,
 for the sunne goeth downe:
 I am afrayd
 that we shall not come
 by day-light
 to the towne.
 B. With your leane :
 but the worst is
 that this way
 is dangerous
 because of theeves :
 they did rob th' other day
 a rich Marchant
 hard by this tree,
 the which maketh
 me affrayd
 to be robbed,
 unlesse wee
 take heed.
 A. I see the steeple
 of the towne,
 vnlesse I be

bedza

Dupls.

bedrogen en ben.
 B. Sekers/
 het sal spade zyn
 eer wy daer komen :
 ick sozghen dat wy
 niet en sullen in geraken.
 A. Maet oozlobe/
 men sluyt de poozten
 vooz neghen
 uren niet.
 B. Soo veel te beter/
 want ick en herberghe
 niet gheerne
 in de Vooz-stadt.
 A. Doch ick oock.
 B. Laet ons dese lieden
 bryghen waer de beste
 herberghe van deser
 stadt is.
 A. En sozgher niet vooz/
 ick weet wel
 de beste herberghe
 van de stadt/
 het is den rooden Leeu/
 in de Kamer-strate.
 Laet ons wat haesten/
 ick bids u/
 want my dunckt
 dat men de val-brugghe
 op-trecht.
 B. Ick ben soo moede/
 dat ick niet soude komen
 voorder komen :
 ende dat meer is/

English.

deceived.
 B. Truely,
 it will be late
 before wee come there :
 I doubt that wee
 shall not get in.
 A. By your favour
 they do not shut the gates
 before nyne of
 the clock.
 B. So much the better,
 for I would not lie
 gladly
 in the Suburbes.
 A. Nor I neither.
 B. Let vs aske of these folkes
 for the best Inne
 of this
 towne.
 A. Take no care for that,
 I knowe well
 the best Inne
 of the towne,
 is the red Lion,
 in the Chamberstreete.
 Let vs make hast,
 I pray you,
 for mee thinkes
 they draw vp
 the draw-bridge.
 B. I am so weary,
 that I cannot
 go any further :
 and moreover,

nigh

Dupts.

mijn peerdt hinckit/
 Ich peynse dat het vernagelt is/of
 gequetst op den rugge:
 ende dan is dese cassie
 soo hardt/datse my heel
 ende al breecht.

A. Laet ons dan in rijden.

Het V. Capittel.

**Gemeyne koutinghe
 zijnde ter Herbergen.**

Robrecht / Simon / den
 Weert ende andere.

A.

Godt beware u
 vooz ongheluck
 Heer Weert.

B. Zijt welckom
 mijn Heeren.

A. Sulen wy hier
 wel herberghen
 vooz desen nacht?

B. Ja ghy trouwens/
 mijn Heeren.

Hoe veel zijdt?

A. Wy zijn ons seffen
 te hoove.

B. Wy hebben
 logijs ghenogch
 vooz drie-mael soo vele.

Sit af/
 alst u belieft.

A. Hebdy goede stallinghe/

Englisch.

my horse halteth,
 I do thinke that a naile
 doth pricke him, or
 hee is hurt vpon the back:
 and then this cawse is
 so hard, that it bruseth
 mee altogether.

A. Let vs ride in then.

The V. Chapter.

**Common talkebeing
 in the Inne.**

Robert, Simon, the Hoste
 and other.

A.

God keepe you
 from misfortune
 myne Host.

B. Yee be welcome
 Sirs.

A. Shall wee here
 weil lodge
 for this night?

B. Yes surely,
 Sirs.

How many be you?

A. Wee be six
 of a company.

B. Wee have
 lodging enough
 for three times as many,
 Light downe,
 if it please you.

A. Have you a good stable,
 goet

Dupts.

goet hop/
 goede haber
 ende goeden leggher/
 hebdy goeden wijn?

B. Den besten
 vander stadt:
 ghy sulter af proeven.

A. Hebdy wat
 t'eten?

B. Ja ick mijn Heeren/
 sit slechts af/
 want ghy en sult niet
 gebreck hebben.

A. Tracteert ons wel/
 want wy zijn moede/
 ende half doot

van hongher ende dorst.

B. Mijn Heeren/
 ghy sult wel
 getraceert worden/
 ende u peerden oock.

A. Cis wel gesept/
 wijst mijn peert te degen/
 als ghy 't ontzadelt hebt/
 ontblecht den steert/
 maecht hem

goeden leggher/
 neemt spien halster
 die in den

zadel-buysdel is:
 heeftet gheenen/
 soo kooptec eenen/
 ick sal u
 u ghelt weder gheben/

Englisch.

good hay,
 good oates,
 and good litter,
 have you good wine?

B. The best
 in the towne?
 you shall tast of it.

A. Have you any thing
 to eate?

B. Yea Sirs,
 light downe onely,
 for you shall lacke
 nothing.

A. Vse vs well,
 for wee be weary,
 and half dead
 with hunger and thirst.

B. Sirs,
 you shall be
 very well vfed,
 and your horses also.

A. It is well sayd,
 rub well my horse
 when you have taken off his
 saddle, vndoe his tayle,
 give him

good litter,
 take his halter
 which is

in the purse of the saddle:
 if hee hath none,
 buy you one,
 I will give you
 your money againe,

ende

Duys.

ende ghy sult
u drinck-ghelt hebben.

C. Mijn Heere/
daer en sal
gheen ghebreck aen zijn :
heeft u peerdt
ghedroncken ?

A. Neent / maer en leydet
noch niet te drincken/
want het is noch te heet/
ghy soudet
doen dempigh worden/
leydet wat/
ende alst een luttel
ghegheten sal hebben/
soo sult ghy't
te drincken leyden.

Besiet of de ringhelen
niet ghebroken en zijn :
brenge mijn bouwet/
die aen den zadel-boom
hangt :

trecht mijn leerssen uyt/
ende maecttse schou/
dan legter
de strophosen inne.

C. Het sal gedaen worden
mijn Heere :
beliebet u nu
ten abentmale te komen ?

A. Ghy seght wel/
ghy zyt een goet gheselle :
nu voel / laet ons gaen/
ich ben al gereedt.

English.

and you shall have
some monye to drinke.

C. Sir,
there shall be
no fault :
hath your horse
drunken ?

A. No, but do not
water him yet,
for hee is yet too hot,
you would cause him
to take the glaunders,
walke him a little,
and when hee hath
eaten somewhat,
you shall lead him
to the water.

See if the girtes
be not broken :
bring my budget,
which on the saddles
bow hangeth :
draw off my bootes,
and make them cleane,
then put
my boote-hose within.

C. It shall be done
Sir :
doth it please you now
to come to supper ?

A. Thou sayest well,
thou art a good fellow :
now wel, let vs go,
I am readie.

D. Ick**Duys.**

D. Ick ga
uyt t'eten/
ist dat pemandt
na my braeght/
ghy sult my binden
ten huyse vandē Tresorier:
oft segt hun/
dat ick terstont
na den abentmale
weder komen sal.

A. Hoort hier :
morgen braegh
eer ghy mijn peerdt
te drincken leydet/
so leyt het tot de hoef-smit/
ende dat hy toesie
dat hy't niet en vernagele.

D. Mijn Heeren/
en verghetet my
niet te brenghen/
ende ick sal u alle gelijck
bescheyt doen.

A. Sekers ghy hebt
groot ongelijck/
soo goeden geselschap
te brenghen.

D. Daer en is
gheenen raedt toe/
ick sal u morghen
al den dagh
geselschap houden.

A. Wat volck
is daer binnen ?

C. 't Zijn gasten.

English.

D. I go
abroad to supper
if any body
ask for mee,
you shall finde me
at the Treasurers house:
or els tell them,
that strait way
after supper
I will come againe.

A. Hearke here :
to morrow early
before you
water my horse,
bring him to the smith,
and let him take heed
for pricking him.

D. Sirs,
do not forget
to drinke to me,
and I will
pledge you all at once.

A. Truely you are
to blame greatly,
to breake
such good companie.

D. There is
no remedie,
I will to morrow
all the day
keepe you company.

A. What folke
be there within ?

C. They be guests.

D.**A.** Van

Duyts.

A. Van waer zijne?
 C. Van deser stadt:
 beliebet u
 met hem t'eten?
 A. Het is ons alleens.
 B. Godt zegghen u
 mijn Heeren.
 C. Ick bedanche u
 mijn Weert.
 B. Ick bidde u
 maecht goede ciere
 van 't ghene datter is/
 ende en spaert
 den wijn niet/
 want het is heet.
 Kelder-mesker/
 tapt een uwerken
 rooden wijn/
 om hem te laten
 proeven.
 Mijn gasten/
 wat dunckt u
 van desen wijn?
 en smaecht hy niet wel?
 en heeft hy niet
 een schoon colore?
 is hy niet wel weert
 dat men hem drinke?
 A. Hy is schoon en goet:
 maer is de Weerdinne?
 B. Sy sal terstont komen/
 maecht terwyle
 goede ciere
 van 't gene dat ghy hebt:

English.

A. From whence are they?
 C. Of this towne:
 will it please you
 to eate with them?
 A. It is all one to vs.
 B. Much good may it do
 you Sirs.
 C. I thanke you
 myne Hoste.
 B. I pray you
 make good cheere
 with such as there is,
 and spare
 not the wine,
 for it is hot.
 Tapster,
 draw a halfe pinte
 of claret wine,
 that they may
 taste of it.
 My guests,
 how do you like
 this wine?
 Taks it not well?
 hath it not
 a fayre colour?
 is it not worth
 the drinking?
 A. It is fayre and good:
 where is my hostesse?
 B. Shee will come anon,
 in the meane time
 make good cheere
 with such as yee have:

ghy

Duyts.

ghy sult op een ander reyse
 beter getoest worden.
 A. Wy zijn seer wel
 Heer Weert/
 wy dancken u.
 B. Mijn Heere/
 ick brengt u.
 A. Ick wachts van u
 Heer Weert/
 ick sal u beschept doen
 met goeder herten.
 B. Mijn Heere/ beliebet u
 my oozlof te geben
 dat ick 't u brenghe?
 A. Ick bedanche u
 hondert duysent-mael.
 B. Wy dunckt dat ick u
 eertijds gesien hebbe/
 maer my en staet
 niet wel boren waer:
 my dunckt dattet
 te Brussel is.
 A. Jaet seker/
 ick ben van Brussel.
 B. Gy en sult u niet belgen
 dat ick uwen name vrage:
 hoe heet ghy?
 A. Ick heet Sampson.
 B. Van wat geslachte
 zijt ghy?
 A. Van den geslachte
 der Scholiers.
 B. Ghy segt waer/
 nu word' ick u kennende:

English.

ye shall be better enterrained
 another time.
 A. Wee be very well
 myne Hoste,
 wee thanke you.
 B. Sir,
 I drinke to you.
 A. I looke for it from your
 myne Hoste, (hand
 I pledge you
 with all my heart.
 B. Sir, will it please you
 to give me leave
 to drinke to you?
 A. I thanke you
 an hundred thousand times.
 B. Mee thinkes that I
 have seene you some time,
 but I do not remember
 well where:
 mee thinketh that it is
 at Brussel.
 A. Yea truely,
 I am of Brussel.
 B. It will not displease
 you if I aske your name:
 how are you called?
 A. I am called Sampson.
 B. Of what kinred
 are you?
 A. Of the linage
 of the Scholers.
 B. You say true,
 now begin I to know you.

W 2

hoef

Duyts.

A. Van waer zijuse?
 C. Van deser stadt:
 beliebet u
 met hun t'eten?
 A. Het is ons alleens.
 B. Godt zeggen u
 mijn Heeren.
 C. Ick bedancke u
 mijn Weert.
 B. Ick bidde u
 maecht goede ciere
 van 't ghene datter is/
 ende en spaert
 den wijn niet/
 want het is heet.
 Kelder-meester/
 tapt een wercken
 rooden wijn/
 om hem te laten
 proeven.
 Mijn gasten/
 wat dunckt u
 van desen wijn?
 en smaecht hy niet wel?
 en heeft hy niet
 een schoon colore?
 is hy niet wel weert
 datmen hem drincke?
 A. Hy is schoon en goet:
 waer is de Weerdinne?
 B. Sy sal terstont komen/
 maecht terwyle
 goede ciere
 van 't gene dat ghy hebt:

English.

A. From whence are they?
 C. Of this towne:
 will it please you
 to eate with them?
 A. It is all one to vs.
 B. Much good may it do
 you Sirs.
 C. I thanke you
 myne Hoste.
 B. I pray you
 make good cheere
 with such as there is,
 and spare
 not the wine,
 for it is hot.
 Tapster,
 draw a halfe pinte
 of claret wine,
 that they may
 taste of it.
 My guests,
 how do you like
 this wine?
 Taks it not well?
 hath it not
 a fayre colour?
 is it not worth
 the drinking?
 A. It is fayre and good:
 where is my hostesse?
 B. Shee will come anon,
 in the meane time
 make good cheere
 with such as yee have:

ghy

English.

Duyts.

ghy sult op een ander reyse
 beter getoest worden.
 A. Wy zijn seer wel
 Heer Weert/
 wy dancken u.
 B. Mijn Heere/
 ick brenge u.
 A. Ick wachts van u
 Heer Weert/
 ick sal u beschept doen
 met goeder herten.
 B. Mijn Heere/ beliebet u
 my oorlof te geben
 dat ick 't u brenge?
 A. Ick bedancke u
 hondert duysent-mael.
 B. Wy dunckt dat ick u
 eertijds gesien hebbe/
 maer my en staet
 niet wel boren waer:
 my dunckt dattet
 te Brussel is.
 A. Laet seker/
 ick ben van Brussel.
 B. Gy en sult u niet belgen
 dat ick uwen name vrage:
 hoe heet ghy?
 A. Ick heet Sampson.
 B. Van wat geslachte
 zijt ghy?
 A. Van den geslachte
 der Scholiers.
 B. Ghy segt waer/
 nu word' ick u kennende.

ye shall be better enterrained
 another time.
 A. Wee be very well
 myne Hoste,
 wee thanke you.
 B. Sir,
 I drinke to you.
 A. I looke for it from your
 myne Hoste, (hand
 I pledge you
 with all my heart.
 B. Sir, will it please you
 to give me leave
 to drinke to you?
 A. I thanke you
 an hundred thousand times.
 B. Mec thinkes that I
 have seene you some time;
 but I do not remember
 well where:
 mee thinketh that it is
 at Brussel.
 A. Yea truely,
 I am of Brussel.
 B. It will not displease
 you if I aske your name:
 how are you called?
 A. I am called Samson.
 B. Of what kinred
 are you?
 A. Of the linage
 of the Scholiers.
 B. You say true;
 now begin I to know you.

Duys.

Hoe vaerdy al?

A. Als uwen vriendt/
gereedt om u
vrientschap te doen.

B. Ick bedancke u
van uwen goeden wille:
Van waer

komdy nu/
van ober zee?

A. Neen/ ick come
uyt Brancryck/
uyt Enghelant
ende uyt Duytslandt.

B. Wat seydmen nieuws
in Brancryck?

A. Schers niet goets.

B. Hoe dat?

A. Zy zijn soo verhit
d'een op d'ander/
dat ick eenen groetwel
heb daer af te spreken.

B. Godt bescherm ons
vanden inlandischen krieg/
want het is
een quade plage:

maer wy moeten
verduydich zijn/
wy sullen den vrees hebben
als Godt believen sal.

A. Wat seydmen nieuws
in dese stadt?

B. Wat seydmen goets?

B. 'T is al goet/
ick weet niet nieuws.

Englsh.

How do you?

A. As your freind,
ready to do you
freinds hip.

B. I thanke you
for your good will:
From whence come
you now,
from beyond the sea?

A. No, I come
from France,
from England,
and from high Dutchland.

B. What newes
in France?

A. Truely nothing good.

B. How so?

A. They are so chafed
the one against the other,
that I am even afrayd
to speake thereof.

B. God preserve vs
from civill warres,
for it is
an evill plague:

but wee must
have patience,
wee shall have peace
when it will please God.

A. What newes doe men
report in this towne?

what good doe men say?

B. It is all good,
I know no newes.

A. Mijn

Duys.

A. Mijn Heeren/
en belght u niet:
ick geboel my
wat sieckachtigh.

B. Mijn Heere/ ist dat
ghy u sieckachtigh voelt/
soo gaet u rusten/
u kamer is bereyt:

Janneken/
maeckt goet byer
in sijn kamer
ende dat hy gheen dinck
gebreck en hebbe.

A. Mijn lief/
is mijn bedde gemaeckt?
ist goet?

J. Jaet mijn Heere/
het is een goet
plum-bed/
ende de slaepplakenen
zijn seer schoon.

A. Treck mijn koussen uyt/
ende byert mijn bedde/
want ick ben
seer qualick te passe:
ick bede gelijck het loof
op den boom.

Wermt mijnen slaepdoeck
ende bindt my
mijn hooft wel.

Hola/ ghy bindt te stijf/
brenge mijn oorkussen/
ende deckt my wel/
schuyft de gordijnen/

Englsh.

A. Sirs,
by your leave:
I feele my
selfe sickish.

B. Sir, if your be-
il at ease,
go and take your rest,
your chamber is ready:
Ioane,

make a good fire
in his chamber,
and let him
lacke nothing.

A. My freind,
is my bed made?
is it good?

I. Yea Sir,
it is a good
feather-bed,
and the sheets
be very cleane.

A. Pull off my hose,
and warme my bed,
for I am
very il at ease:

I shake as a leafe
vpon the tree

Warme my kerchif,
and bind
my head well.

Soft, you bind it to hard,
bring my pillow,
and cover me well,
draw the curtaines.

Duys.

ende speetse
met een spelle :
waer is den pis-pot ?
waer is de heymelichheyt ?

F. Volght my/
ende ick sal u
den wegh wijzen :
gaet daer boven
al recht upt/
ghy sultse vinden
aen de rechte hand/
ist dat ghyse niet en siet/
ghy sult wel riecken.

Mijn Heere/
en belieft u
niet anders/
zijt ghy wel ?

A. Ja ick mijn lief/
doet de heerse upt/
ende komt wat by my.

F. Ick false upt doen/
als ick wyter kamieren ben:
wat belieft u
zijt ghy noch
niet wel ?

A. Mijn hooft leyt te leege
heft een luttel
den hooft-peulinck op/
ick en soude soo leege
niet kunnen liggen.

Mijn lief/
kust my eens/
en ick sal
des te heter slayen.

English.

and pin them with
a pin :
where is the chamber pot ?
where is the privie ?

F. Follow mee,
and I will
shew you the way :

go vp
straight out,
you shall finde them
at the right hand,
if you see them not,
you shall smell them well e-
Sir, (nough.

doth it please you
to have no other thing,
are you well ?

A. Yea my love,
put out the candle.
and come neerer to me.

F. I will put it out, when
I am out of the chamber :
what is your pleasure,
are you not well
yet ?

A. My head lyeth to low,
lift vp a little
the bolster,
I cannot
lye so low.

My love
kisse me once,
and I shall
sleepe the better.

F. Slaept**Duys.**

F. Slaept/ slaept/
ghy en zijt niet sieck/
nu ghy spzeecht
van kussen :
lieber te sterben/
dan eenen man
in syn bedde te kussen/
ofte elders.

Kust in Godts name/
Godt ghebe u
goeden nacht/
ende goede ruste.

A. Danck hebt
schoon dochter.

**Het VI. Capituel.
Koutinghe in het
op-staen.**

Simon/Robrecht/Artus.
A.

Hou/
Hsullen wy opstaen ?
en ist niet tijdt
op te staen ?

B. Wat ure ist ?

A. Het is twee uren/
Jonghen/
brenge hier licht/
ende maecht vyer/
dat wy mogen opstaen.

B. Roept luyder/
hy en hoorst u niet.

C. Hier ben ick
mijn Heere/

English.

F. Sleepe, sleepe,
you are not sicke,
seeing that you speake
of kissing :

I had rather die,
then to kisse a man
in his bed,
or elswere.

Take your rest in Gods na-
God give you (me,
good night,
and good rest.

A. I thanke you
fayre mayden.

**The VI. Chapter.
Communication at
the vprising.
Symon, Robert, Arthur.
A.**

HO,
Hshall we rise ?
is it not time
to rise ?

B. What is it a clocke ?

A. It is two of the clocke,
Boy,
bring some light.

and make some fire,
that wee may rise.

B. Crie louder,
hee heareth you not.

C. Here I am
Sir,

Dupts.

Wat beliest u :
het is noch gheen dagh/
ghy meught noch wel
twee goede uren slapen/
eer dat het dagh is.

A. Gaet/gaet/
ontstektet vyer :
ghy wilt ons oock
soo luy maken/
ende soo goede huyfluyden
als ghy.

Drooght mijn hende/
op dat ich mach opstaen.

B. Blijft in't Bedde
die wilt/
aengaende van my/
ich hebbe te veel te doen.

A. Waer is
den stal-knecht ?
gaet hem segghen
dat hy mijn peerdt
te water leyde :
als hy't wel gewozen
ende geroskamt heeft/
de mane gekemt/
ge sadelt/ende den steert
geblochten/
dat hy't wel
laet drincken/
ende dat hy't daer na geve
anderhalf spinte habenen.

B. Gaet koopt my
een dozijn nestelen/
de nestel-gaten

Englsh.

what is your pleasure :
it is not day yet,
you may well sleep
two good howers,
before it be day.

A. Go,go,
kindle the fire :
thou wilt make vs
as sluggish,
and as good hus bandes
as thou art.

Drie my shrt,
that I may rise.

B. Let him tarry in bed
that listeth,
as for mee,
I have to much businesse.

A. Where is
the horse keeper ?
goe tell him
that hee lead my horse
to the water :
when hee hath well rubbed
and curried him,
combed his mane,
saddled, and trussed
his tayle,
that hee will let
him drinke well,
and then let him give him
a pecke and a halfe of oates.

B. Go buy me
a dosen of pointes,
the eylet holes

van

Dupts.

van mijn kousfen
zijn ghebroken.

Leent my
uwen priem.

C. Zijdy obereynde
mijn Heere ?

A. Ja ich/
en ist niet tijdt ?

C. Ten is niet spaey/
de kroopliden
en hebben noch
hare wiackels niet geopent
noch hun goet
doort ghedaen/
kleedt u met gemacke.

A. Wy gaen ter kercken/
maecht daer-en-tusschen
den ontbijt reede.

C. Wat sal ich u
reede maken ?
het is heden visch-dagh.

A. Hoe ?

C. 'T is S. Bartolomeus
avont/
het is vasten-dagh.

A. Ick en dachtec
doorwaer niet op/
ich en wist niet
dat vasten-dagh was.
Bereyd ons dan een dozijn
versche eperen
in d'assen gebzaden/
werme koeken/
ende verssche boter :

Englsh.

of my stockens
are broken.

Lend mee
your bodkin.

C. Are you vp
Sir ?

A. Yea,
is it not time ?

C. It is not late,
the Marchantes
have not yet
opened their shoppes,
nether their ware
set forth,
make your self ready at ease.

A. Wee go to the church,
make readie in the meane
while the breakfast.

C. What shall I
make readie for you ?
it is to day fish-day.

A. How ?

C. It is S. Bartholomews
even,
it is fasting-day..

A. I did not thinke
on it truely.
I knew not
that is was fasting-day.
Prepare vs a dosen
of new layd egges
rosted in the embers,
hot cakes,
and sweet butter :

Dupts.

laet ons gaen mijn Heeren/
zijde ghereedt?

B. Seker/
dit is een schoone
ende rijke stadt.

Siet die schoone straten/
ende de schoone huysen.

A. Dat is eenen schoonen
tempel/een fraeye kercke.

B. Dat is
een schoone dochter/
een schoone vrouwe/
een fraey man.

A. Wat Edelman is dat?

B. Cis den
alder-edelsten
den alder-stoutsten
den alder-erbaersten
den alder-wijsten
den alder-rijcksten

Den alder-
ootmoedighsten
den alder-heuschsten
den alder-milisten

A. Wat man is dat?

B. Cis den
spijtighsten
den gierighsten
den jaloussten
den bloodsten
den verbaertsten
den armsten
den grootsten
mont-speelder

Van den lande. der stad. Van der stad.

English.

let vs go Sirs,
are yee ready?

B. Truely,
here is a fayre
and a rich towne.
Behold what fayre streets,
and fayre houses.

A. There is a fayre
temple, a fayre church.

B. That is
a fayre mayden,
a fayre woman,
a brave man.

A. What Gentlman is that?

It is the
noblest
the hardiest
the most honest
the wisest
the richest

The most
humble
the most courteous
the most liberal.

A. What man is that?

B. It is the
spitefulest
the most covetous
the most jealous
the greatest coward
the most fearful
the poorest
the greatest
habler.

of the contry. of the town. of all the town.

A. Wat

Dupts.

A. Wat vrouwe is datte?

B. Cis de
schoonste
de eerlijckste
de kunschijste
de beste
de geluchighste
de rampsalighste

A. Wat dochter
is dat?

B. Cen is gheen dochter/
sy is ghout.

A. Sy en is niet
ghout.

B. Sy is ondertrout/
sy is weduwe/
het is een goet
huys-wijf/
sy heeft een goede
bruydt-gade/
sy heeft goet
houwelick gedaen.

A. Wat heeft sy
om houwen?

B. Sy heeft deught
ende erbaerheyt/
en ist niet genoegh?

A. Jaet.

B. Wie leydt hier
in v'aerde gesteken
ende begraven?

A. Cis den Abt van N.

B. Dat is een schoon graf/
een schoone ende rijke

Van der prochie.

English.

A. What woman is that?

B. It is the
fayrest
the most honest
the most chaste
the best
the happiest
the unhappiest

A. What mayden
is that?

B. It is not a mayden,
shee is maried.

A. Shee is not
maried.

B. Shee is betrothed.
shee is a widow,
shee is a good
house-wife.
shee hath a good
dowrie,
shee hath made a good
marriage.

A. What hath shee
for her marriage?

B. Shee hath vertue
and honestie,
is not that enough?

A. Yes.

B. Who is
here
buried?

A. It is the Abbot of N.

B. That is a fayre grave,
a fayre and rich

of the parish.

be-

Duyts.

begravinghe/
laet ons
dit doot-schryft lesen.
A. Laet ons nu weder
t'hups gaen/
om t'ontbijten/
en dan sullen wy koopē
't gene dat ons aebreekt.

Het VII. Capittel.
Propooste van koop-
manschap.

A.

Mijn Heeren/
Wat soude geerne
koopē?

Besiet of ick yet hebbe
dat u dient.

Ick sal u
soo goeden koop geven/
als yemandt
die in stadt is :
komt binnen.

B. Hebde karsen
van Vlaenscher verwen?

A. Ja ick mijn Heere/
ick hebber seer schoone
ende goede/
de beste vander stadt/
ja die
in Engelandt sijn.

Van wat verwen
begheerde?

Bruyne/graue e/
goudt-

English.

sepulcher,
let vs
read the epitaph.
A. Now let vs returne
to our lodging,
to breake our fast,
and then wee will buy
such thinges as wee lacke.

The VII. Chapter.
Discourses of mar-
chandise.

A.

Sirs,
What would you
gladly buy?
See if I have any thing
which serveth your turne.
I will sell you
as good cheape,
as any man
in the towne :
come in.

B. Have you any karsies
of Flanders die?

A. Yea Sir,
I have very fayre
and good,
the best of the towne.
yea that are
in England.

Of what colour
do you desire them?
Browne, grey,

goudt-

Duyts.

gout-ghele/tannept/
root/gheel/violet of blau.
Ick hebber
van alle verwen/
ende van allen prijse.
B. Wat loofde
d'elle van dit swert?
Ick bid u/
en oberlobet my niet.
A. En begheerde
maer een woort?
het sal u kosten
een kroone d'elle.
B. Tis te vele/
ick sal u
vier schellingen geven.
A. Tis voerwaer
te luttel/
ick soude aen verliesen/
het kost my meer :
Neemt het heele stuck
voor ses ponden/
vier schellingen
ende ses grooten :
't is maer vier schellingen
ses grooten d'elle.
B. Tis te diere :
hoe heel ellen zijnder?
A. Ghy sulse sien meten :
daer zijnder
seven-en-twintigh en half
ende een half vierendeel.
B. Ick salder
met eenen woerde

English.

gold-yellow, tawnic,
red, yealow, violet or blew.
I have
of all colours,
and of all prices.
B. How sell you
a yard of this blacke?
I pray you
do not overprize it.
A. Will you
but one word?
it shall cost you
a crowne a yard.
B. It is to much,
I will give you
foure shillings.
A. It is truly
to litle,
I should lose by it,
it cost me more :
Take the whole peece
for six poundes,
foure shillings
and six pence :
it is but foure shillings
six pence the elle.
B. It is to deare,
how many elles be there?
A. You shall see it measured
there be
twenty seven and a halfe
and a half quarter.
B. I will give
at one word

ses

Dupts.

ses pondt af geben.
 Ick hebbs soo goeden
 gelaten als ditte/
 een grooten beter hoop
 op d'elle.

A. Ghy behoordet
 te nemen/
 ende ick belobe u
 waer't dat ghy mijnen
 kallant niet en waert/
 ghy en soudet
 niet min hebben
 dan ses ponden
 vijftien schellingen groot.
 Maer om dat ghy't zijt
 ick slaen u af
 meer dan negen schellinge
 op't stuck.

Ick promise dat ghy mijn
 verlies niet begeeren sout/
 ende seker ontfeght ghy't/
 niemant ter weereit
 en sal't hebben
 vooz dien prijs/
 ja al waer't
 mijn erghen broeder.

B. Du wel/
 ghy sult my afflaen
 de thien penninghen/
 om de rekeninghe
 effen te maken.

A. Ick en sal op
 thien penningen niet sien

B. Ick sal u betalen

Englsh.

sixe poundes.
 I have forsaken
 as good as this,
 better cheape by a groat
 in an elle.

A. You ought to
 take it.
 but I promise you
 that unles you were
 my customer,
 you should
 not have it
 vnder six poundes
 fisteene shillings great.
 But seeing that it is you,
 I do bate you
 more then nyne shillings
 on the peece.

I thinke that you desire
 not my losse,
 and truely if you refuse it;
 no man in the world
 shall have it
 for that price,
 yea if it were
 my brother.

B. Now well,
 you shall bate me
 that ten pence,
 for to make
 even the reckoning.

A. I will not
 sticke at ten pence.

B. I will pay you

met

Dupts.

met goet goudt/
 ende ghevoichtich.

A. Cis my alleens/
 't paepement is my
 soo goet als 't gout :
 maer seker
 ghy zijt te seherp/
 nochtans soo heb ick
 lieber te verliesen/
 dan u te ontfeggen :
 ick hope dat ick
 op een ander
 vooz een ander
 van u ghelt hebben sal.
 B. Ja ghy voozwaer :
 ick en sal u niet laten
 om een ander.
 Ick woude dat ick
 eenen arbejder hadde/
 of eenen dragher/
 want ick moet
 vele andere diingen koopen
 ende mijn herberghe
 is verre van hier.

A. Wat belieft u meer?

B. Een stuck of twee
 subweels.

A. Ick en hebbs seker
 gheene/
 maer gaet
 in den naesten wiackel
 op d'ander zijde
 vander straten/
 de man sal u

Englsh.

with good gold,
 and weightye.

A. It is all one to me,
 white monye is
 as good vnto me as gold :
 but truely
 you are to hard,
 neverthelesse I had
 rather lose,
 then to send you away :

I hope that
 an other time
 I shall have of your mony
 sooner then another.

B. Yea indeed :
 I will not leave you
 for an other.

I would I had
 a labourer,
 or a pack bearer,
 for I must
 buy many other thinges,
 and my Inne
 is farre off.

A. What lack you more ?

B. A peece or two
 of veluet.

A. I have none
 truely,
 but go
 to the next shop
 at the other side
 of the streete,
 the man will let you

beter

Duyts.

beter koop geben
om mijnent wille.

C. Mijn Heere/
wat begheerdij?
Soecht ghy goet stuwel/
satijn/damast/
fusteyn/
oesset/bograen/
taftaf/

of eenige sorte
van zijden laken?

Wat begheerdij?
men sal u

goeden koop geben.

B. Dien leer-jonghen
kan wel klappen:

hy is wacker
om sijns meesters profijt.

Toont my een stuk
swert stuwels.

C. Wel/ich sal't doen.
Besiet/en ist niet goet/
saeghdij opt

stuwels?

B. En hebdis
gheen beter?

C. Ja ick voegwaer/
maer het is

van meerder prijse.

B. Hy en roert niet
wat het kost/
soo verre alst goet zij.

C. Dit is van't beste
stuwel

English.

have it better cheape
for my sake.

C. Sir,
what lacke you?
Do you seeke good veluet,
fatin, damaske,
fustian,
wofted, buckrum,
taffety

or any sort
of silke cloth?

what will you have?
you shall

have good cheape.

B. That prentise
can talke well:

hee is diligent
for his maisters profit.

Shew mee a peece
of blacke veluet.

C. Well, I will.

Beholde, is it not good,
did you ever see
the like?

B. Have you no
better?

C. Yes foorfooth,
but it is

of a greater price.

B. I care not
whatsoever it costeth,
if it be good.

C. Here is of the best
veluet

dat

Duyts.

dat ghy opt handelde.

B. Ghy willet my
wijs maken.

Ich hebbs beter gessen/
ende soek ergher.

En ontbouwes niet heel/
ich hebber

't gesichte af gehad.

C. Daer en leyt niet aen/
die't ontbouwen heeft

sal't wel weder bouwen:
Slaven arbejdt

en wordt niet gerekent.

B. Wat sal my daer af
d'elle kosten?

C. Twintigh schellingen
groote.

B. Ghy lovet te bele.

C. Ich en doe seker/
want ten is niet mogelijk

datmen beter soude vinden
noch van schooner verwen.

B. Ghy sult seggen
dat ghy wilt/
maer ick en salder

soo bele niet af geben.

C. Wat wilt ghyer
dan af gheven?

op dat ick verkoope/
ende dat ick van u

gehantgift worde.

Ich hope dat ghy my
geluck sult brengen.

B. Ich salder af geben

English.

which you ever did handle.

B. You will make me
beleeve so.

I have seen better,
and worse too.

Do not vnfolde it all,
I have had

the sight of it.

C. There is no hurt,
hee which hath vnfolded it

shall fold it againe well:
For a slaves paines

is not reckoned.

B. What shall I pay
for an elle thereof?

C. Twenty shillings
great.

B. You hold it to high.

C. No truely.

for it is not possible
to find better,
neyther of a fayrer colour.

B. You may say
what you will,

but I will not
give so much.

C. What will you
give for it?

that I may sell,
and may have

your handsell.

I hope that you will
bring me good luck.

B. I will give for it

☞

geben

Duys:

seventhien schellingen/
met eenen woerde:
sal ick 't hebben?

C. Neen ghy seker/
ick en mach 't
voor dien prijs
niet verkoopen:
ghy wetet wel/
men behoeftet u
niet te segghen.

Het kost my meer
dan ghy my bidt:
ick sou te veel verliezen.

B. Hoe veel loofdy
de twee stucken t'samen?
ende en laet ons
maer een woerdt maken.

C. En wildy
maer een woerdt?
ghy sulter af betalen
twee-en-dertigh pondt:
soo veel met een woerdt
als met hondert/
ghy en sulter niet
een mije aflacen.

B. Neen/neen/
ghy zyt te diere:
segt my 't leste woerdt/
ende en laet my niet
soo langhe beyden.

C. Mijn Heere/
ick hebt u gheseyt:
ick ben een man
van eenen woerde:

Englsh.

seventeen shillings,
at one word:

shall I have it?

C. No truly,

I can not

sell it

at that price:

you know it well,

one need not to tell

it vnto you.

It costeth me more

then you do offer me:

I should lose to much.

B. How sell you

the two peeces together?

and let vs make

but one word.

C. Will you

but one word?

you shall pay

two and thirtie pounds:

as much with one word

as with an hundred,

you shall not abate

one mite.

B. No, no,

you are to deare:

tell me the last word,

and do not cause me

to tarie so long.

C. Sir,

I have tolde it you:

I am a man

of one word:

ick

Duys.

Ick soudet
niet min konnen geben/
ten ware dat icker
aen verliesen woude.

B. Om dat ghy een man
van eenen woerde zyt/
soo moeten wy
elders gaen/
want ghy looft u ware
bupten de redene.

C. Gaet daer 't u belieft/
in Godts name/
soecht u beter:
ick hebbe liever
dat een ander
daer aen winne/
dan of icker aen verlose.

Maer ick kan u
een dinck verskeren/
dat al waer 't
ghy ginge

in alle de winckelen
van Antwerpen/
soo en suldy sulcken
aenbieden niet vanden

als ick u doe:
nochtans ist dat ghy
niet beter en vindt/
soo komt weder/
ghy weet mijnen prijs.

B. Woen prijs en is niet
voor ons.

C. Wel aen/
t'uwen besten/

Englsh.

I cannot
give it for lesse,
except I
would lose by it.

B. Seing that you are a man
of one word,
wee must go
elsewhere,

for you prize your ware
out of reason.

C. Go whither it pleaseth
in Gods name: (you,
seeke for your better:

I have rather
that an other
do get in it,
then that I should lose.

But I can assure
you of one thing,
that if

you should go
to all the shoppes
of Anwerp,
you shall not get
such a proffer

as I offer vnto you:
notwithstanding if you
finde no better,
then come againe,
you know my price.

B. Your price is not
for vs.

C. Well,
at your service

2

ghy

Dupts.

ghy weet
wat ghy te doen hebt.

B. Nu wel/
midts dat wy
niet eens en konnen wordē
Adieu/
vaert wel.

C. Dwer goeder belieftē/
waer t dat ick t mochte
hoor minderen prijs laten/
gy soudet soo haest hebben
als nemandt ter werelt/
oock ter liefden
des ghenen die u
tot nu gesonden heeft.

D. So gaen wegh/
sy zijn wegh ghegaen.

C. Laetse gaen/
laetse loopen :
als sy moede
gelopen sullen hebben
langs de markt/
soo sullen sy
wel blyue zijn
neder te keeren.

C. Mijn Heere/
my dunct
dat dat sijnmeel
seer goedit is/
ist dat wy t laten gaen/
wy en sullen niet lichtelijck
sulchs binden
hoor dien prijs :
laet ons hem vragē/
laet ons hem vragē/

English.

you know
what you have to do.

B. Well,
seeing that wee
cannot agree of the price :
God be with you,
fare well.

C. At your good pleasure,
if I could let it goe at
a lesser price,
you should have it as soone
as any man in the world,
also for his sake,
which hath
sent you to me.

D. They go away,
they be gone.

C. Let them go,
let them runne :
when they have
runne themselves wearie
about the faire,
they will
be glad
to come againe.

E. Sir,
it seemeth vnto me
that the veluet
is verie good,
if wee do refuse it,
wee shall not find
easilie such
for that price :
let vs aske him,

Dupts.

of hy wil af-slaen
de veertigh schellingen.
B. Sullen wy t nemen ?
C. Ja wy/
ist dat ghy my geloofst/
ende ten sal u niet
berouwen.

D. Mijn Meester/
sy konen wederom.

C. So sullen
welckom zijn/
ist dat sy ghelt brengen.

B. Ick bidde u/
en doet ons
niet langer wandelen :
wilden nemen
dertigh pondt
hoor de twee stucken/
sonder meer te dingen/
ende wy sullen u
ghelt tellen.

C. Siker ghy zijt
quellijck / :
ghy en gheefter niet onne
of ick verliese
of winne/
het is u alleens :
nu wel/wel/
laet ons meten.

B. Neen/neen/
ick houdt hoor gemeten/
ick betrouwe my
wel op u :
houdt daer is u ghelt.

English.

if hee will bate
the fourtie shillings.

B. Shall wee take it ?
C. Yea.

if you do beleeeve me,
and you will not
repent of it.

D. My Maister,
they come againe.

C. They shall be
welcome,
if they bring monye.

B. I pray you,
do not cause vs
to walke any longer :
will you take
thirtie poundes
for both the peeces,
without any wordes more,
and wee will
tell you monye.

C. Truelie you are
vexatious
you care not
whether I loofe
or winne,
it is all one vnto you :
now well, wel,
let vs measure it.

B. No, no,
I take it as if it were measu-
I trust (red,
you well :
hold there your monye.

Duyts.

C. Desen ouden Angelot
is te klemme :

Desse Sonne-kroone
is te licht :

Desse stueken van thien
schellingen zijn geschropt :

Desen Ducat
en is niet gewichtich :

Desse Vlaemsche kroone
en is niet gangbaer :

Desen Rael
is van slecht goudt :

Desen Daelder en is
gheen goet silber :

Desse Spaensche Rialen
en zijn niet goet
van alloue.

B. Ghy zijt wel quellijck
om ghelt t'ontfangen/
had ick dat geweten/
al hadt ghy my

u koopmanschap verkocht
woor twintigh ponden/
woorwaer

ick en soude se niet
hegheert hebben.

C. Mijn Heere/
ghy hebt keur/
dat te nemen of te laten :

ick en winner soo veel
niet aen/dat ick behoore

licht ghelt te nemen/
of dat ongangbaer is.

B. Ick en hebbs seker

English.

C. This olde Angel
is to little :

This Frech-crowne
is to light :

These peeces of ten
shillings be clipped :

This Ducate
is not weightie :

This Flemish crowne
is not currant :

This Ryal
is of base gold :

This Dolder is no
good silber :

These Spanish Ryals
are not
of good bullion.

B. You are very difficult
in receiving of monye,

If I had known that,
though you had sold me
your marchandise
for twentie poundes,
verily

I would not
have desired it.

C. Sir,
it is at your choice,
to take it or leave it :

I do not get so much
in it, that I should take

any light monye,
or which is not currant.

B. Truly I have

niet

Duyts.

niet ghemunt
noch geschropt.

C. Ick geloofst wel/
maer ick en kans

niet gebeteren.

B. Houdt/
daer is mijn bozse/
betaelt u

na u genoeg.

C. Dat is een schellingh
die d'asch is.

B. Naghelt hem
aen dien stijl.

C. Het sal geschieden/
brenghet my een hamer
ende eenen naghel.

Ick woude

dat d'ooren van den genen
dien geslagen heeft/
soo wel genagelt waren

als hy is.

B. Daer en soude
niet aen gelegen zija.

Du wel/
zijdy te vreden ?

C. Ja ick mijn Heere/
ick bedancke u/
en spaert geen ding

dat ick hebbe/
soo wel sonder ghelt

als met ghelt.

B. Danck hebt Heere.
Arbeyder/neemt dat
op uwen rugghe/

English.

neither coyned
nor clipped it.

C. I beleve it well,
but I cannot

help it.

B. Hold,
there is my purse,

pay your self
to your content.

C. Thath is a counterfeit
shilling.

B. Nayle him
to this thre shold

C. It shall be done,
bring me an hammer
and a nayle.

I would

that the eares of him
which hath coyned it

were as wel nayled
at he is.

B. It would be
no hurt at all,

Now,
are you contented ?

C. Yea Sir,
I thanke you,
spare nothing

that I have,
as well without monye
as with monye.

B. I thanke you Sir.
Labourer, take this

vpon your backe,

Duyts.

ende draghet
in mijn herberge.
F. Ich en weet niet
waer gy ter herbergen zyt/
mijn Heere.
B. In den gulden Leeu/
in de Kamerstrate/
ende secht
datmen t'eten gereedt
make/
want wy sullen daer
terstont zyn.
C. Sulle wy een poppelen
of twee koopē
voor onse kinderen?
C. Koopter
voor ons beiden.
B. Wel/Weerdinne
sullen wy gaen eten?
C. Wascht u/
alst u belieft/
ende gaet sitten.
B. Doet onse peerden
zadelen ende
toomen/
wy behoorden alreede
over twee mijlen
van hier te zyn.
C. Doort/laet ons
al staende eten.
Laet ons gaen.
C. Laet ons rekenen
Heer Weert/
wat zyn wy schuldigh?

English.

and carrie it
to my lodging.
F. I know not
where you do lodge,
Sir.
B. At the golden Lion,
in the Chamberstreete,
and bid them
that they prepare
dinner,
for wee shall be there
presently.
C. Shall wee buy a babye
or two
for our children?
E. Buy some
for vs both.
B. Well, Hostesse
shall wee dine?
G. Wash,
when it pleaseth you,
and go sit.
B. Cause our horses
to be sadled and
bridled,
wee ought to have beene now
two miles
hence.
C. Go to let vs dine
standing.
Let vs go.
E. Let vs have a reckoning
myne Hoste
what do wee owe?

H. Ghy**Duyts.**

H. Ghy zyt schuldigh
vier schellingen/
ses penninghen
man ende peerdt.
B. Houdt daer/
zydy te vreden?
H. Ja ick mijn Heeren.
B. Waer is de maghet?
houdt mijn lief/
dat's voor u spel-ghelt.
Knecht bringt hier
mijn peerdt/hebdt
wel bestelt:
J. Ja ick mijn Heere/
het en heeft niet met allen
gebreck gehad.
B. Reemt dat's
u dzinck-ghelt/
soo ick u beloofst hebbe/
op dat ghy mijnder
op een ander tijdt
gedachtigh zyt.
J. Ich danck u
mijn Heere/
ghy sult my altijd
bereydt vinden/
om u dienst te doen:
waert de
herberge niet
als ghy hier door komt/
want ghy sulter
soo wel getoest
ende ghedient worden/
als in eenige herberge

English.

H. You owe
foure shillings,
six pence
man and horse.
B. Hold there,
are you contented?
H. Yes Sirs.
B. Where is the mayden?
hold my love,
that is for your pinne-monie
Hostler, bring hither
my horse, have you
ordered it well?
I. Yea Sir,
hee hath wanted
nothing.
B. Hold that is
your drinke mony,
as I have promised you,
to the end that you may at
an other time
remember me.
I. I thank you
Sir,
you shall find me
at all times readie,
to do you service:
spare not the
Inne
when you come this way,
for you shall be
as well vsed
and served,
as in any Inne

Dupls.
die in Antwerpen sp.
B. Ich hebt soo gebonden/
ich en false om een ander
niet veranderen.

Het Ghetal.
Een/twee/drie/vier/
vijve/sesse/
seven/acht/
neghen/thien/elve/
twaelf/derthien/
veertien/vijftien/
sestien/seventien/
achtien/neghentien/
Twintigh/
een-en-twintigh/
twee-en-twintigh/
drie-en-twintigh/
Dertigh/veertigh/
vijftigh/sestigh/
seventigh/achtentigh/
neghentigh/hondert/
dusent/Chien dusent/
hondert dusent/
Millioen.

**De Daghen van der
Weke.**

Sondagh/
Maendagh/
Dijstagh/
Woonsdag/
Donderdag/
Vrydag/
Saterdag

Englisch.
within Antwerp.
B. I have found it so,
I will not for another
exchange it.

THE NOMBERS.
One, two, three, foure,
five, six,
seven, eight,
nyne, ten, eleven,
twelve, thirteene,
fourteene, fifteene,
sixteene, seventeene,
eighteene, nyneteene,
Twentie,
one and twentie,
two and twentie,
three and twentie.
Thirtie, Fourtie,
Fiftie, Sixtie,
Seventie, Eightie,
Nynetie, an Hundred,
a Thousand, Ten thousand,
an Hundred thousand,
a Myllion.

**The dayes of the
Weeke.**

Sunday,
Munday,
Tuesday,
Wednesday,
Thursday,
Fryday,
Saterday.

Een

Dupls.
Een Weke/
eenen dagh/
acht daghen/
vijftien daghen/
een maendt/een jaer/
een half jaer/
eenen termijn.

Het VIII. Capittel.
Om te leeren maken
Missiven / Dooswaerden/
Obligatien en Quitantien.
Een Missive om te schryfve
aen eenigen vriendt.

Het Op-schift.
Desen Bries
is ghegeven
aen mijn beminde vader
Pieter van Barlaimont/
woonende t' Antwerpen
in de Hooghstrate/
naest den gulden Schildt.

Seer eereweerdighe
Señ wel beminde vader/
ich ghebiede my
seer ootmoedelijck
in u goede gratie/
ende oock desgelijcx
tot mijne
seer beminde moeder :
weet dat ich ben
in goeden voorspoede/

Englisch.
A Weeke,
a day,
eight dayes,
fifteene dayes,
a moneth, a yeare,
an half yeare,
a terme.

The VIII. Chapter.
For to learne to make
Letters, Contracts, Obli-
gations and Quitances.

A Letter to write
to any Freind.

The superscription.
This Letter
be given
to my beloved Father
Peter of Barlaimont,
dwelling at Antwerp
in the Highstreete,
next the golden Shield.

Right honour worthy
and well beloved Father
I recommend me
right humblie
to your good grace,
and also in like manner
to my
dearely beloved Mother :
vnderstand that I am
in good prosperitie,

Godt

Duyts.

Godt so geloofst :
 maer weet oock
 lieve Vader dat ick
 groote begeerte hebbe
 te weten
 hoe dattet met u is/
 want ick hebbe u
 geschreven
 twee of drie brieven/
 maer ick en hebbe noch
 geen antwoort ontfangen/
 waer af ick
 seer verwondert ben/
 niet wetende
 hoe dattet komen mach.
 Daerom hebbe ick
 groote sorghe voor u/
 grootelijcks bresfende
 dat eenigen tegenspoet
 u aengelkomen si.
 Ick bidde u dan
 mijn lieve Vader/
 dat ghy my niet en wilt
 langher laten
 in dese sorghe :
 maer ick bidde u/
 op alle de liefde
 die ghy tot my hebt/
 dat u beliebe
 my te schrijven
 van uwen state/
 by den brenger van desen/
 of by den eersten
 die ghy vinden sult.

Englisch.

God be prayesd :
 but know also
 loving Father that I
 have great desire
 to know
 how it is with you,
 for I have
 writen you
 two or three lettres.
 but I have not yet
 received any answere,
 whereof I
 greatlie mervaile,
 not knowing
 how that may come
 Therefore have I
 great care for you,
 greatly fearing
 that some misfortune is
 behappened to you.
 I pray you then
 my loving Father,
 that you will not
 leave me any longer
 in this care :
 but I pray you,
 of all the love
 that you have toward me.
 that it please you
 to write vnto me
 of your estate,
 by the bringer of these,
 or by the first
 that you shall finde.

Item/

Duyts.

Item/weet
 lieve Vader/
 dat ick hebbe
 grootelijcks van doene
 drie of vier guldens/
 om my te helpen
 in mijnen noot :
 ick bidde u
 dat ghyse my
 senden wilt
 by den brenger van desen:
 ende en wilt niet meynen
 dat ick mijn ghelt verteere
 onnuttelijck/
 want ick sal u
 rekeninge doen
 van alle het ghelt
 dat ghy my hebt
 ghesonden.
 I sal oock belieben
 by uwe goede gratie/
 my te gebieden
 tot alle onse vrienden.
 Anders niet
 op desen tijdt/
 dan dat
 Godt beliebe
 door syn barmhertigheyt
 u altijd te geven
 syn goedertieren gratie.
 By my Jan
 van Barlaimont/
 woenende oetmoedighen sone/
 woonende te Brughe/

Englisch.

also, vnderstand
 loving Father,
 that I have
 great need of
 three or foure gilders,
 for to help me
 in my need :
 I pray you
 that you will
 send me them
 by the bringer of these :
 and do not thinke
 that I spend my mony
 vnprofitable,
 for I will
 make you account
 of all the mony
 that you have
 sent me.
 May it please you also
 of your good grace,
 to recommend me
 to all our freindes.
 Nothing els
 at this time,
 but that
 God vouchsafe
 through his mercie
 to give you alwayes
 his favourable grace.
 By me Iohn
 of Barlaimont,
 your humble sonne,
 dwelling at Bridges,

Dupst.

op de marct
in de Kroone.

Den eersten dagh Mey/
in't Jaer
ons Heeren
duysent vijf hondert
vijf-en-tsestigh.
Altijt hereyt
tot uwen dienste.

Antwoorde.

Min beminde Sonne/
Mick hebbe ontfanghen
den thierenden dagh Mey
uwen brief/
geschreven den eersten
haender voorsejde :
by den welcken
ick hebbe verstaen/
dat ghy gesont zyt/
het welcke
my behaeghlyck is/
ende dat ghy hebt
grootte begheerte
te weten
hoe't met ons is.
Oock dat ghy my
ghesonden hebt
twee of drie brieven :
maer weet sekerlyck
dat ick geen andere
en heb ontfangen
dan desen lesten.
Ick soude u hebben

English.

upon the market
at the Crowne.

The first daye of May,
in the yeare
of our Lord
a thousand five hundred
seventie and five.

Always readie
to your service.

A N S W E R.

MY beloved Sonne,
I have received
the tenth day of May
your letter,
written the first
of the fore sayd :
by the which
I vnderstand,
that you be in health,
the which
pleaseth me well,
and that you have
great desire
to know
how it is with vs.
Also that you have
sent me
two or three letters :
but know for certain
that I have
none other received,
but this last.
I would have written

Dick:

Dupst.

dickwils gheschreven/
maer ick en hebbe
gheen boden gebonden/
om de brieven te senden :
ende oock/
ick en heb niet ghehadt
nootsakelijke dingen
om te schrijven.
Aengaende
van onsen state/
by zijn al ghesont/
Godt sy ghelooft.
D Moeder
heeft sieck gheweest
twee of drie daghen/
maer sy is nu
al ghenesen/
Godt danck.
Ick sende u
met desen bode
vier goudt-guldens/
maer wacht u wael
die te verteeren
onnuttelijck/
het ware
qualijck gedaen/
want ick hebse gewonnen
met grooten arbeyt/
in den sweete
mijns lichaems.
Doet altijt wael/
ende zyt neerstigh :
ende boden alle dinck
wacht u wael

English,

often vnto you,
but I have not
found any messengers.
for to send the letters :
and also,
I have not had
needfull matters
to write to you.
Touching
our state,
wee be all in health,
God be prayfed.
Your Mother
hath been sick
two or three dayes,
but shee is now
wel againe,
God be thanked.
I send you
by this messenger
foure gold-gilders,
but take good heed
that you spend them not
vnprofitable,
that should
be evill done,
for I have wonne them
with great labour,
in the sweat
of my bodye.
Do alwayes well,
and be diligent :
and above al things
take you good heed

van

Duyts.

van quaet geselschap.
Ghy hebt begonnen
redelijck wel/
maer ten voordert niet/
ten sy
dat ghy volherdet.
Niet meer/
te Gode bebele ick u.

**Eenen Brief / om te
schryben tot synen
schuldenaers.**

David mijn goede
vriendt/na alle
ghebiedenissen
ick bidde u
minnelijck/
dat u heliche
my nu te senden
de twintich guldenen
die ghy my schuldigh zijt/
want sekerlijck
ick hebbe
grootlijckes van doene/
om eenen man te betalen
dien ick schuldigh ben/
die my niet en laet in weede
by daghe noch by nachte:
ten ware dat/
ick soude
noch wel benden/
maer groeten noot
bedrucht my:
daerom

English.

of evill companye.
You have begun
reasonablie well,
but it profiteth not,
unlesse
that you persevere.
No more,
I commit you to God.

**A LETTER, TO
write to ones
debtors.**

David my good
freind, after all
recommandations
I pray you
lovinglie,
that you be pleased
to send me now
the twentie guilders
that you owe me,
for surelie
I have
great need thereof,
to pay a man
to whom I owe,
who leaveth me not in rest
by day nor by night:
if that were not,
I would
set well tarry,
but great need
constraineth me:
therefore

wilt

Duyts.

wilt my excuseren.
Kont eens
tot Antwerpen/
om u te vermaken/
soo sullen wy moghen
met ghemack spreken
van onse saken:
wilt ons doch schryben
van uwe ghesontheyt.
Wengaende van my/
ick ben in goeden doen/
Godt zy geloof.
Ick bidde u oock
dat ghy my wilt
antwoorde schryben
by desen boeke:
ende weet/
ist dat ghy
mijns van doene hebt/
en spaert my niet/
in alle 't ghene
dat my mogelijk sal zijn
vooz u te doen.
Godt blijbe met u.

Antwoorde.

Roger mijn goede
vriendt/ ick hebbe ont-
fanghen uwen brief/
by de welcke
ghy my schrijft
dat ick u soude senden
het ghelt
dat ick u schuldigh ben/
t welck

English.

hold me excused.
Come once
to Antwerp,
for to recreate you
soo I shall wee then
speake at leasure
of our affaires:
I pray you write vs
of your health.
As touching me,
I am in good health,
God be prayesd.
I pray you also
that you will
write me answere
by this messenger:
and know,
that if you have
any need of me,
spare me not,
in all that
which I shall be possible for
me to do for you.
God remaine with you.

A N S W E R.

Roger my good
freind, I have re-
ceived your letter,
by the which
you write me
that I should send you
the monye
that I owe you,

¶

t welck

Duyts.

't welck my is
onmogelijck
nu te doen :
maer ick sal't u senden
ten langsten
binnen acht daghen
sonder eenighe foute :
want een man
die my schuldigh is/
heeft my beloofst
ghelt te geben/
't welck ick u
senden sal/
en hebt daer voren
gheen sozge :
daerom bidde ick u
soo lange
patientie te hebben/
ende en wilt niet
gram zijn/
dat ick u doe
soo lange beyden :
want weet bodwaer
dat anders niet
sijn en mach.
Godt geve u peys
sonder eynde.

Om een schult te beta-
len met excusatie.

Rogier mijn goede vrient/
ick ghebiede my
in uwe goede gracie :
ick sende u

Englisch.

the which is
vnpossible for me
to do now :
but I will send it you
at the furthest
within eight dayes
without fault :
for a man
that is my debtor,
hath promised me
to give me mony,
the which I will
send you,
have you therfore
no care :
therefore I pray you
so long
to have patience,
and be not
angry,
that I make you
tarry so long :
for know for trueth
that it cannot
be otherwise.
God graunt you peace
without end.

To paye a debt with
excusation.

Roger my good freind,
I recommend me
to your good grace :
I send you

met

Duyts.

met desen bode/
die mijn broeder is/
de thien ponden grooten
die ick u schuldigh ben/
u bedanckende
dat u belieft heeft
soo lange te beyden :
het is my leedt
dat ickse u niet en hebbe
eer komen senden :
ick hebbe nochtans
grootte neerstigheyt gedaen
na mijn vermogen/
maer 't ghelt is nu
soo quaet te kryghen/
dat wonder is.
Daerom
wilt niet
qualijck te beyden zijn/
ende wilt my
weder senden
d' Obligatie
die ghy van my hebt.
Niet meer/etc.

Eenen anderen Brief.

Peter mijn goede vrient
na alle
gebiedenissen/
weet dat ick ben
seer qualijck te beyden
op u/om die sake
dat ghy my niet en hebt
willen leenen

Englisch.

by this messenger,
which is my brother,
the ten poundes flemish
that I owe you,
thanking you
that you have pleased
to tarry so long :
I am sorrye
that I have not beene able
to send it you any sooner :
I have notwithstanding
done great diligence
to my power,
but mony is now
so bad to be gotten,
that it is wonder.
Therefore
be not
dis-content,
and send me
again
the obligation
that you have of me.
No more, &c.

An other Letter.

Peter my good freind,
after all
recommandations,
knowe that I am
very discontēt
with you, because
that you would not
lend me

¶ 2

uwer

Duyts.

uoen boeck.
 Ich en kan niet pepnsen
 hoe ick t'
 t' uwaerts
 verdient hebbe :
 nu mercke ick wel/
 dat ghy soudt doen
 seer luttel voor my/
 als ghy my ontsecht
 soo slepen dinck.
 Woorde
 ende ghebachten
 en gelijcken niet wel
 d' een den anderen :
 dat ghy
 my versocht hadde
 van dinghen
 van veel meerder
 importantien/
 ick en soudese u niet
 gewegert hebben.
 Het is wel waer
 dat men gemeynelijck seyt:
 Men behoort altoes
 syn vrienden te proeben/
 eer dat men se
 behoeft :
 want die te proeben
 in den nootd/
 dat ware te spade.
 Daerom
 het is my genoech
 u beproeft te hebben.

English.

your booke.
 I can not think
 how I
 have deserved that
 of you :
 now perceive I well,
 that you will do
 very little for me,
 when you denye me
 so smal a thing.
 Your wordes
 and thoughtes
 do not agree well
 one with another :
 if you had
 desired me
 of thinges
 of much greater
 importance,
 I would not have
 refused it you.
 It is most true
 that men commonly say :
 One ought alwayes
 to proove his freindes,
 ere ever one
 have need of them :
 for to proove him
 in the necessitie
 that were to late.
 Therefore
 it is enough for me
 to have prooved you.

Duyts.

**Een Door-waerde
 van huys-hueringe.**
 Ic Jan van Barlaimont
 Ikeme ende belode
 verhuert te hebben
 Pieter Marschalck/
 een huys
 gelegen t' Antwerpen
 op de marct/
 in den Hase/
 met een plaetse
 ende eenen boort-put/
 den termijn
 van ses Jaeren/
 ingaende te Kerstmisse
 naest-komende/
 in't Jaer
 vijf ende tseventigh/
 om thien pondt
 ende thien schellingen
 Brabants' s Jaers/
 te betalen
 alle halve Jaeren
 vijf pondt
 ende vijf schellingen :
 by conditie
 hier inne ondersproken/
 dat elck van ons beyden
 sal moeten ontseg-
 ghen in't eynde
 van de ses Jaeren
 een half Jaer te voren/
 sonder eenigh bedrog.

English.**A CONTRACT
of hyring a house.**

Iohn of Barlaimont
 I knoweledg and confesse
 to have let
 to Peter Marschal,
 an house
 lying in Antwerp
 vpon the market,
 called the Hare,
 with a yarde
 and a well,
 for the terme
 of six yeares,
 entring at Christmas
 next-comming,
 in the yeare
 five and seventie,
 for ten poundes
 and ten shillings
 Brabants the yeare,
 to be payed
 every half yeare
 five poundes
 and five shillings :
 on the condition
 here in mentioned,
 that each of vs two
 shall be bound to
 refuse at the end
 of the six yeares
 an half yeare before,
 without any fraude.

Duyts.

Quytatie vā huys-hure.

Ick Jan de Groot
Ickenne ende belyde
ontfangen te hebben
van Pieter Marschalck/
de somme
van vyf pondt
ende vyf schellingen
Brabants/
van een half jaer
huys-hure
verschenen te Kerstmisse/
in't jaer 75.

die hy my schuldigh was/
van een huys
gelegen t' Antwerpen
op de marct/
geheeten den Vase/
dat hy van my houdt :
van welck half jaer
ick houde my
wel betaelt/
ende schelde ghyt
den voorszeyden Pieter
hier af/
ende van alle andere
voorzeyden termijnen
tot nu toe.

In kennisse van desen/
hebbe ick hier onder
mijn hant-teecken geset/
den eersten dagh
Januarij.

English.

Quitance of house-hire.

I John the Great,
Iacknowledg and confesse
to have received
of Peter Marschal,
the summe
of five poundes
and five shillings
Brabants,
for an half yeares
house-hyre
due at Christmas,
in the yeare LXXV.

that hee owed me,
for an house
lying an Antwerp
vpon the market,
called the Hare,
that hee holdeth of me :
for the which half yeare
I holde me
well payed,
and do acquit
the foresaid Peter
of the same,
and of all other
termes passed
vntill this day.

In knowledg of this,
I have here vnder
set my signe-manual,
the first day
of Ianuarie.

Duyts.

Een Obligatie by
paepementen.

Ick Jan van Barlaimont
woonende t' Antwerpen/
kenne ende belyde
schuldigh te zijn
Hercules Marschalck/
Koopman
woonende te Velaine/
of den brengher
van desen/
de somme
van dertigh ponden
thien schellingen
ende ses penningen
Blaemsche munte/
ende dat van vyf
Enghelsche lakenen/
die ick hebbe gekocht
ende ontfanghen van hem :
van welcke lakenen
ick houde my
wel te vreden.
Daerom belobe ick
hem te betalen
die voorszeyde somme/
of den brengher
van desen/
in drie paepementen/
te weten/thien ponden
in de Sinxen-marct
van Antwerpen
naest-komende :
noech thien pondt

English.

AN OBLIGATION
for payments.

I John of Barlaimont
dwelling in Antwerp,
acknowledg and confesse
to owe
to Hercules Marschal,
Marchant
dwelling at Velaine,
or to the bringer
of this,
the summe
of thirtie poundes
ten shillings
and six pence
of Flemish monye,
and that for five
English clothes,
that I have bought
and received of him :
of which clothes
I hold me
well contented.
Therefore I promise
to pay to him
the foresayd summe,
or the bringer
of this,
at three payments,
to wit, ten poundes
at the Sinxen-faire
of Antwerp
next-comming :
then ten poundes

Dupts.
te Bams-marct/
ende de reste
in de koude marct
van Bergen nabolgende.
In sekerheyt der waerheyt
hebbe ick hier/ etc.

**Obligatie van ghe-
leent ghele.**

Ick Pieter de Gzote/
Woonende t' Antwerpen/
kenne ende belyde
schuldigh te zyn
Jan Blanckaert/
of den brenger van desen/
de somme
van vier hondert
ponden groote/
welcke somme
hy my gheleent heeft
dooz goede vziendtschap.
Daerom belove ick hem
die weder te gheben/
of den brenger van desen/
als hem belieben sal.
In kennisse van desen
hebbe ick hier/ etc.

Quitantie.

Ick Jan Blanckaert/
Woonende te Bugghe/
kenne ende belyde,
ontfangen te hebben
van Jan de Gzote/
woonende t' Antwerpen/
de somme
van tien guldens/
of twentic stivers
the peece,
the which I
had lent him,
of the which I have
lost the obligation,
the which was dated
the tenth day
of April, in the yeare
five and seventie :
of which summe
and of all other debt,
which hee hath owed
me vntill now
I holde me
well recompensed,
and acquit him
of it all. In witnes
of my signe-manual
here vnder set.

English.
at the Bamas-faire,
and the rest,
at the colde faire
of Bergen next following.
In witnes of the trueth
I have here, &c.

**An Obligation of
mony lent.**

I Peter the Great,
dwelling in Antwerp,
acknowledg and confesse
to owe
to Iohn Blanckard,
or to the bringer of this,
the summe
of foure hundred
poundes flemish :
the which summe
he hath lent me
out of good freinds hip.
Therefore I promise
to pay it againe to him,
or to the bringer of this
when it shall please him.
In witnes whereof
I have here, &c.

A Quitance.

I Iohn Blanckard,
dwelling at Bridges,
acknowledg and confesse
to have received
of Iohn the Great,
woonende t' Antwerpen/
de somme
van thien guldens/
van thointigh stivers
't stuck/
die ick hem
geleent hadde/
waer af ick hebbe
de Obligatie verlore/
de welke was
van den thierenden dagh
van April/ in 't Jaer
vijf-en-tseventigh :
van welke somme
en van alle d'ander schult/
die hy my schuldigh ge-
weest heeft tot mi toe/
ick houde my
wel vergolden/
ende schelde hem quyte
van alle. In kennisse
mijns handt-teeckens
hier onder gheset.

woonende t' Antwerpen/
de somme
van thien guldens/
van thointigh stivers
't stuck/
die ick hem
geleent hadde/
waer af ick hebbe
de Obligatie verlore/
de welke was
van den thierenden dagh
van April/ in 't Jaer
vijf-en-tseventigh :
van welke somme
en van alle d'ander schult/
die hy my schuldigh ge-
weest heeft tot mi toe/
ick houde my
wel vergolden/
ende schelde hem quyte
van alle. In kennisse
mijns handt-teeckens
hier onder gheset.

**Op-schziften van
Brieven.**

Dese volgende woorden
salmen besighen
om te schziben buyten
op de zend-brieven:
maer men moet
wel toefien/
datmen eenen vngelijcken
persoon toeschzibe/
dwelling in Antwerp,
the summe
of ten gilders,
of twentic stivers
the peece,
the which I
had lent him,
of the which I have
lost the obligation,
the which was dated
the tenth day
of April, in the yeare
five and seventie :
of which summe
and of all other debt,
which hee hath owed
me vntill now
I holde me
well recompensed,
and acquit him
of it all. In witnes
of my signe-manual
here vnder set.

**Superscriptions of
Letters.**

These words following
one shall vse
for to write without
vpon letters-millive :
but one must
looke well to it,
that hee attribute
to every person,
F 5

al-

Duyts.
alsulcke woorden
als hem toebehooren.
Den wijzen/
seer wijzen.
Eerweerdighen/
seer Eerweerdighen.
Doozstienighen/
seer doozstienighen.
Eerbaren/
seer eerbaren.
Bysonderen/
seer bysonderen.
Edelen/
seer edelen.
Machtighen/
seer machtighen.
Men den Doozuchtighen/
den alder-doozuchtichsten.

En pegelijck moet
hier aemercken/
dat de Enghelschen
andere op-schziften
ghebruycken
daerom en zijn
dese doozgenoemde
exempelen
niet geheel na te volgen:
maer zijn
alleen overgheset/
om te accorderen
de selve tale
met de
Duytsche sprake.

Englisch.
such wordes
as to him do belong,
The wise,
very wise,
Honour worthy,
very Honour worthy.
Discreet,
very discreet.
Honest,
very honest.
Singular,
very singular.
Noble,
very noble.
Mightie,
very mightie.
To the Illustrious.
the most Illustrious.

Every one must
here consider,
that the Englishmen
do vse
other superscriptions,
therefore are not
the forenamed
examples
wholie to be followed,
but are
onlie translated,
for to make
the same speach agree
with the
Dutch speach.

Hier

Duyts.
Hier begint den
tweeden Boeck.
De Dooz reden vanden
tweeden Boeck.
Ad dat ghy
ghesien hebt
in de eerste Boeck/
de manieren
om te leeren spreken
Duytsch ende Enghelsch
by veel
gemeyne redenen
als een patroon/
soo hebby mi
in desen tweeden Boeck/
veel gemeyne woorden/
geset na de ordinantie
van den A/B/C/ etc.
als stoffe
om ander redenen
te maken
by u selven.
Daerom als ghy
wilt oversetten
eenighe redenen
uyt den Duytsche
in't Enghelsch/
soo en hebby niet
anders te doen/
dan te mercke
met wat letter
dattet woordt begint/

Englisch.
Here beginneth
the second Booke.
The Preface of the
second Booke.
After that you
have seene
in the first Booke,
the manner
for to learne to speake
Dutch and English
by many
common discourses
as a patriot,
so have you now
in this second Booke,
many common words,
set after the order
of the A, B, C, &c.
as matter
for to make
other sayings
by your self.
Therefore when as you
will translate
any sentences
out of the Dutch
into English,
so have you nothing
els to do,
but to marke
with what letter
that the word beginneth,
dat

Dupts.

dat ghy binden wilt/
 ende daer na soecken
 woordt na woordt :
 Ende als
 ghy die woorden
 gebonden hebt/
 soo meughdyse
 by een voegen/
 na dat ghy gesien hebt
 in den eersten Boeck.
 Maer om die
 wel te voeghen/
 soo waert van noode
 dat ghy
 de manieren kondet
 van redenen te veranderen
 in veel tyden
 en in diversche persoonen/
 te weten/
 by Coniugation/
 de welke wy
 tot u profijt/
 kortelinge grooter
 in ses spraken
 sullen laten upt-gaen.

A.

Aendoen
 afdoen
 antwoerden
 aenbidden
 af-draghen
 af-houden
 aenbeelden

Englisch.

which you will finde,
 and to seeke therefore
 word after word :
 And when
 you have found
 the wordes
 you may then
 joyne them together,
 like as you have seene
 in the first Booke.
 But for to
 joyne them well,
 it were needfull
 that you
 knew the manners
 to alter sentences
 into many times
 and diversitie of persons,
 that is to say,
 by Coniugations,
 the which we
 to your profit,
 will shorthie set forth
 more amplie
 in six languages.

To put on
 to put off
 to answere
 to worship
 to cary down
 to cut off
 to receive

afue:

Dupts.

af-nemen
 abstineren
 aenkleben
 aennemen
 ackeren
 aenkomen
 af-gaen
 aencoepen
 aenhooren
 arbeiden
 af-snijden
 af-trecken
 Ander
 anders
 alsoo
 als
 als ghy
 almachtigh
 altoos
 altyt
 alhier
 aldaer
 al den dagh
 arm
 armoede
 armelijck
 abel.

B.

Bzenghen
 pemant met hem bzenghen
 beyden
 beleggen
 bernen
 bassen
 binden

Englisch.

to take away
 to abstaine
 to cleave to
 to take on
 to til the earth
 to arrive
 to go down
 to call vpon
 to hearken to
 to labour
 to cut off
 to pul off
 Other
 other wise
 even so
 when
 when you
 almightie
 alwayes
 at al times
 here
 there
 al the day
 poore
 povertie
 poorelie
 nimble.

To bring
 to bring or lead with him
 to tarry
 to besiedge
 to burne
 to barke
 to binde

begie:

Dupts.

begieten
 berenden
 beteren
 uyt-borghen
 bepepfen
 begheben
 berghen
 belghen
 bevelen
 besteden
 beroocken
 bzedelen
 baden
 bzenen
 brouwen
 behoopen
 bedwingen
 bewaren
 beginnen
 begheeren
 bersten
 belagen
 biechten
 bezuchten
 blijven
 bedziagen
 beletten
 begraben
 bluffchen
 bespien
 betooveren
 begecken
 bloeyen
 betrouwen

English.

to make wet
 to make readie
 to amend
 to credit
 to bethinke
 to forsake
 to hide
 to displease
 to command
 to bestow
 to besmoake
 to brydle
 to bath
 to breake
 to brewe
 to be punished
 to constraine
 to keepe
 to begin
 to desire
 to burst
 to complaine
 to confesse
 to be with childe
 to abyde
 to deceive
 to hinder
 to burye
 to quench
 to espie
 to bewitch
 to mocke
 to blossom
 to intrust

bescher

Dupts.

beschermen
 bpten
 bebijsen
 bootschappen
 belasten
 bidden
 berispen
 besien
 berouwen
 benijden
 blasen
 bloeden
 beneerstigen
 hooren
 beben
 beroeren
 beroemen
 beloben
 behouden
 bukken.
 Blyde
 blyfchap.
 C.
 Coopen
 cleeden
 crijten
 crupen
 token
 castyden
 crijffchen
 clieben
 crouwen
 consenteren
 comen

English.

to defend
 to byte
 to shew
 to do a message
 to charge
 to pray
 to reprove
 to looke
 to repent
 to envye
 to blowe
 to bloud
 to be diligent
 to peirce
 to tremble
 to trouble
 to boast
 to promise
 to keepe
 to bow.
 Glad
 gladnes.

To buy
 to apparell
 to weepe
 to carry on whelebarrow
 to dresse meate
 to chasten
 to cry out
 to cleave
 to scratch
 to consent
 to come

elint.

Dupts.

climmen
claghen
cussen
clappen
costen/
crighen/of nemen
crighen
cloppen.

Cranch
cranchheyt
creupel
cozt man
coopmanschappe
conste
constelijck
cleyn man
cleyn wijf
crom
capittel
cout
coninck
coninginne
cardinael
canonick
cappellaen
cofter
cock
cupper
cleermaker
coufmaker
camer
cappelle
clocke
coorn

Englifr.

to climme vp
to complaine
to kisse
to prattle
to cost
to take
to get
to knocke.

Sick
sicknes
cripple
a short man
marchandise
science or cunning
eunninglie
a little man
a little woman
crooked
chapter
colde
a king
a queene
a cardinal
a chanon
a chapelain
a sexton
a cooke
a cooper
a tayler
a hofyer
a chamber
a chappel
a bell
corne

coop=

Dupts.

coopman
couffen.

D.

Doen
doopen
bienen
deeren
doen verstaen
dolen
doen blijcken
dzinghen
daghen
dinghen
decken
dueren
dauffen
drooghen
douwen
dancken
droomen
druypen
dreyghen
doncker worden
dooden
daberen
derren
draghen
doozsteken/of booren
deelen
dencken
duncken
donderen
draeyen

Englifr.

a marchant
hofen.

To do
to baptise or dip
to serue
to pitie
to cause one vnderstand
to go astray
to make appeare
to drinke
to cal one to the law
to huck
to cover
to indure
to daunce
to wye or drye
to presse
to thanke
to dreame
to droppe
to threaten
to become darke
to kill
to tremble
to dare, or be bold
to beare
to thrust, or peirce thorow
to divide
to thinke
to stoupe downe
to suppose or thinke
to thunder
to winde about

Ⓞ

draeyen

Dupts.

draepen
drijven
dul woorden.

Doot

dijn
de dooden
du
doof
doerbe
diep
diepte
dierbaer
dick man
dick wijf
dick laken
dichte
du
d'ander
dagh
daghelijck.

E.

Eten
ergheren
eeren
erven
effenen
eynden
eperen legghen.

Edel

edelheyt
eedt
eekel
eerde
eenigh

English.

to turne about
to drive
to be mad.

Death

thine
the dead
thigh
deaf
fad
deepe
depth
precious
thick man
thick wife
thick cloth
thicknes
thou
the other
day
daylie.

To eat

to make worse
to honour
to inherit
to make even
to end
to lay egges.

Noble

noblenes
oath
an akorn
earth
any

Dupts.

eers
ey
eerd-bezpen
essche
exter
eyndt-boghel
eycke
esel
eselinne
elst
erweten
eemer
elleboghe.

F.

Fruyten

futselen
flubweel
falle
fardeel
faute
fatsoen
fonteyn
fruyt
fusteyn.

G.

Gaen

gheben
grijpen
ghenaken
ghebeuren
ghenesen
gozden
ghelooben
gheleypden

eers

English.

arffe
egge
strawberryes
an as h tree
magpye
a ducke
an oke
an asse
a sheo-asse
mayfish
peason
a bucket
an elbowe.

To rub or fret

to fumble
veluet
a foale
a fardle
a fault
a fashion
a fountayne
fruit
fustian.

To go

to give
to grype
to approch
to chaunce
to heale
to girde
to beleewe
to conduct

G 2

graat

Dupts.

gram zijn
 gropsen
 ghelieben
 gheboelen
 ghemoeten
 gieten
 gapen
 ghehinghen
 gherieben
 ghedencken
 ghebieiden
 ghebaren
 ghebenedijen
 groeten.

Goedt man
 goede vrouwe
 goetheyt
 goedertieren
 gheneuchte
 ghenuchlijck
 gierigh
 gierigheyt
 gram
 gramschap
 ghesont
 gheras
 groot man
 groot wijf
 grootheyt
 ghemeyn
 ghelaet
 ghestadigh
 ghestadigheyt
 ghetrouwe

English.

to be angry
 to grinne
 to please
 to feele
 to meete
 to powre
 to gape
 to permit
 to furnis h
 to rememaber
 to command
 to make a stirre, or noise
 to blesse
 to salute.

Good man
 good woman
 goodnes
 courteous
 pleasure
 pleasantlie
 covetous
 covetousnes
 angry
 anger or wrath
 whole or sound
 quicklie
 great man
 great woman
 greatnes
 common or ordinary
 countenance
 constant
 constantnes
 faithfull

Dupts.

ghetrouwigheyt
 gheluck.

H.

Helpen
 hebben
 helsen
 haesten
 helen
 hopen
 hinderen
 haghelen
 herbergen
 houwen
 handelen
 hanghen
 halen
 herkleeden
 herdoen
 hater
 hant-giften
 hoesten
 hooren
 heeten
 huren.

Heusch
 henscheyt
 harde goet
 hooberdigh
 hooberdige
 haestigh
 hooghe
 hoogheyt
 hardt broodt
 hardt vleesch

English.

faithfulnes
 good hap.
 To help
 to have
 to imbrace
 to make hast
 to keep close
 to hope
 to hinder
 to hayle
 to lodge
 to marrye or hew
 to handle
 to hang
 to fetch
 to put on other apparell
 to do againe
 to hate
 to give handsell
 to cough
 to heare
 to be called
 to hyre.

Stil
 stilnes
 hard goods
 proud
 pryde
 hastie
 high
 highnes
 hard bread
 hard fles h

G 3

ghe=

hat=

Duyts.

hardigheyt
 hol
 hoe ist
 houwelijck
 hy is hier
 haer
 hongher
 hem
 half
 hentieden
 helpt
 hepligh
 hondert
 Hertoghe
 Hertoginne
 Heere
 half-doeck/
 J.

Jaghen
 jochen
 jaerlijcks
 ick
 jonck
 jonckheyt
 ydel
 ydelheyt
 ydel glorie
 in
 Jode
 jaer
 jagher
 jonckvrou
 yser
 ys

English.

hardnes
 hollowe
 how is it
 mariage
 hee is here
 her
 hunger
 him
 half
 those folke
 the half
 holye
 hundred
 Duke
 Duches
 Lord
 neckcloth.

To hunt
 to jest
 yearlie
 I
 young
 youngnes
 vayne
 vanitie
 vayne glorie
 in
 Iewe
 yeare
 hunter
 virgin or damsel
 Iron
 yae

inghe-

Duyts.

inghewant
 inckt
 jonck-heere.

K.

Kiesen
 kinderen
 knielen
 knoopen
 kninnen
 knnen
 knnen
 knnen
 knnwen
 knnwen.

Kaken

kanzel
 kele
 ketel
 kepser
 kepserinne
 keesse
 kam
 kerse
 kerche
 kelder
 kerf
 kelck
 kinne
 kiecken
 knape.

L.

Leeren
 loopen
 laten weten

English.

entrayles;
 ynke
 a gentleman.

To choose
 children
 to kneele
 to knit
 to combe
 to know
 to be able
 to turne
 to gnawe
 to chyde.

The checkes
 sinamon
 a throate
 a kettle
 an Emperour
 an Emperesse
 a candle
 a combe
 cherrye
 a church
 a feller
 a skore
 a challice
 a chinne
 a chicken
 a boy.

To learne
 to runne
 to give to vnderstand

G 4

ligghen

Dupts.

ligghen
lymen
laden
logeren
leyden
lieghen
lyden
leenen
lachen
lyden
leben
lypsteren
leberen
laten
leken
loben.
Licht
leelick
lecker
leckerheyt
loos
loosheyt
lanch
Lounaent
lust
leeder
laken
lyntwaet
lepel
laboer
lesse
lammeken.

M.
Minnen

Englishe

to lye
to glue
to lade
to lodge
to leade
to lie, or say untruely
suffer
to lend or borrow
to laugh
to found
to live
to hearken
to deliver
to leave
to leake
to praise.
Light
vyle or ill favoured
delicate
delicatenes
subtil
subtiltie
long
January
lust or desire
a ladder
wollen cloth
lynnen cloth
a spoone
an ewer
a lesson
a little lambe.

To love

maken

Dupts.

maken
minderen
moerwen
misdoen
manck gaen
moeten
missen
mepnen
meesteren
meten
menghen
maughelen
moghden
mercken
malen
metsen
murmureren.
Minnelijck
minnelijckheyt
minne
milde
mildtheyt
middelbaer
my
my
magher
mox man
mox wijf
moerwe
minder
moede
moedtheyt
Maerte
Maerdaagh

Englishe

to make
to diminish
to make soft
to do amisse
to halt
to be faine
to misse
to meane
to cure
to measure
to mingle
to exchange
to may
to consider
to grinde
to lay bricke
to murmur.
Lovelie
lovingnes
love
liberal
liberalitie
a meane
mee
myne
leane
trim man
trim woman
soft
lesse
wearye
wearynes
March
Munday

5

maken

Dupts.

Englilh.

maeghschap
mal
Mey
mes
mes-maker
metser
munte
munter
makelaer
mantel.

kindred
foolish
Maye
knife
a cutler
a bricklayer
coyne
a coyer
a broker
a cloake.

R.

Raken
naepen
naghelen
noemen
niesen
nebelet
nijpen
nooden
nemen
na noen eten
nijghen
nat maken
nestelen.

To approach
to sewe
to naile
to name
to neese
to mist
to pinch
to bid to a feast
to take
to eate after noone
to make cursie
to make wet
to tye ones pointes.

Dijdigly

nijdt/nijdigheyt
nieu
nieu maren
neerstigh
neerstigheyt
neder
neen
niet
naeckit

Envious
hate, hatred
new
new tydinges
diligent
diligentnes
beneath, or lowe
no
not
naked

niemant

Dupts.

Englilh.

niemant
naem
nachtegael
navel
nagel
nagel des pants
nacht
nestelinck
naelde.

nobody
a name
a nightingale
a navel
a clove
nayle of the hand
night
a point
a needle.

O.

Ontsteken
ontbijten
ontsien
ontdoen
ontkleeden
ontnaghelen
ontbinden
onthouden
ontgozden
onterven
onthalsen
ontsegghen
ondersoecken
ontginnen
ontleenen
ontblijden
onderhouden
onderwijzen
op-staen
op-heffen
openbaren
op-gaen
ontbieden
onderdanigh zijn

To kindle
to breake ones fast
to stand in awe
to vndoe
to vnclouth
to vnnayle
to vnbinde
to withhold
to vngird
to disherit
to behead
to denye
to inquire
to cut vp or carve
to borrow
to escape
to maintaine
to instruct
to rise vp
to lift vp
to manifest
to go vp
to send word or invite
to be obedient

open

Dupts.

open doen
ontfanghen
onderstellen
obergeben of spoutwen
obergheben
ontbinden
ontloopen
omgaen
obergaen
oortboren
oortdeelen
ontwingen
ober-lyben
ober-dencken
ontstelen
ontdecken
ontlasten
oortloghen
onderwinden
oortmoedigen
ontmoeten.

P.

Paepen
plucken
peynsen
packen
preken
prysen
pynnen
pissen
proeben
pronuncieren
planten
pleghen

Englsh.

to open
to receive
to set vnder
to vomit or spew
to deliver over
to vnbind
to runne a way
to go about
to go over
to eareboare
to jugde
to incompasse
to remaine over
to ponder
to steale from
to vncover
to discharge
to warre
to entreprife
to humble
to meet with one.

To content

to plucke
to thinke
to packe
to preach
to praise
to print
to pisse
to proove or try
to pronounce
to plant
to accustome

plaghen

Dupts.

plaghen
ppynghen
presenteren
preserberen
pauseren
proncken
plabeyen
prospereren
Platteel
puer
Paus
Paesschen
paer
peerdt
pampier
perckement
pastepe
pack.

Q.

Quypen
quellen
quetzen.
Quaet
quaetheyt
qualijck
quartier
quackel
quareel
quaertspel
quittantie
quicksilver.

R.

Ryden
raden

Englsh.

to plague
to racke or torment
to present or proffer
to preserve
to pause
to be demure
to pave
to prosper.
Platter
pure or cleane
the Pope
Easter
a paire
a horse
paper
parchment
a pastye or pie
a packe.

To acquit

to vex
to hurt, or wound.
Evill
evilnes
scarcely
a quarter
a quaile
a quarel or fray
playing cardes
a quittance
quicksilver.

To ryde

to counsel

rechten

Dupts.

rechten
reynighen
reysen
roepen
rapen
reghenen
rekenen
riechen
rotten
regneren
regeeren
rusten
root worden
roeren
rooven
roepen
rammelen.

Reyn
reynighent
reynelijck
rijck
rijckdom
rijckelijck
ras.

S.

Slapen
sitten
stelen
stooten
smijten
straffen
scheeren
spouwen
soecken

Englisk;

to make right
to make clean
to journey
to rowe
to gather
to rayne
to reckon
to smell
to rot
to raigne
to rule
to rest
to become red
to stirre
to rove or robbe
to call
to romple.
Cleane
cleanlynes
cleanlie
rich
riches
richlie
hastelie.

To sleepe
to sit
to steale
to thrust or kick
to smite
to correct or rebuke
to sheere or shave
to spew or vomit
to seeke

snoc=

Dupts.

smoenens eten
sabonts
schryben
storten
stoppen
schupmen
sparen
schuldigh zijn
schijnen
schimmelen
segghen
spellen
sieden
singhen
smecken
sorghen hebben
snupten
swellen
schoubden
stampen
senden
salben
stofferen
smeden
slaen
smelten
spinnen
smaken
suchten
suppen
schamen
spelen
smeeren
steken / of tournoyen

Englisk.

to dyne
to sup
to write
to spill
to stop
to skum
to spare
to owe
to shyne
to mould
to say
to spel
to seeth
to sing
to flatter
to have care
to snuffe a candle
to swell
to avoyde
to stamp
to send
to salve
to stuffe, or garnish
to forge as smithes do
to strike
to melt
to spin
to tast
to sigh
to suppe
to shame
to play
to sweare
to just or tilt

sterven

Duyts.

sterben
 splipten
 spieghele
 swemmen
 schicken
 supberen
 schellen
 schilderen
 stincken
 scheppen
 souden
 springhen
 saepen
 sincken
 sluyten
 saghen
 seghelen
 snyden
 spreken
 schieten
 struyckelen
 springhen
 spannen
 smetten
 sleppen
 schencken
 sien
 supghen
 sondighen
 smieren / smouten
 schuren
 scheuren.
 Soet
 soetheyt

Englisch.

to dye
 to cleave
 to looke in a glasse
 to swimme
 to set in order
 to purge
 to peeie
 to paint
 to stinke
 to lade vp
 to salt
 to leape
 to sowe corne
 to sinke
 to shut
 to sawe
 to scale
 to cut
 to speake
 to shoote
 to stagger
 to keepe silence
 to scretch-out
 to defile
 to traile after
 to fill
 to see
 to suck
 to sinne
 to annoynt
 to tare or rent
 to scowre.
 Sweet
 Sweetnes

soetelijck

Duyts.

soetelijck
 sant
 swaer
 swaerheyt
 swaerlijck
 schoon
 schoonheyt
 schoonlyck
 sieck
 stechte
 schoyt
 suottigh
 stom
 sot
 sotternije
 sottelijck
 stout
 stoutheyt
 stoutelijck
 swaermoedigh
 swaerlijck
 smal
 smallyck
 selve
 sommighe
 somtijt
 scherp
 stijck
 stijlijck
 sonder u
 sint gister
 supber
 siet hier
 siet daer
 Saterdagh

Englisch.

sweetlie
 sand
 heavy
 heavines
 heavilie
 fayre
 fayrnes
 fayrlie
 sick
 sicknes
 scabbed
 snotty
 dumbe
 foole
 foolishnes
 foolishlie
 stout or bold
 stoutnes
 stoutlie
 sad or heavie
 heavilie
 narrowe
 narrowlie
 self
 some
 somtimes
 sharpe
 myre
 stiflie
 without you
 since yesterday
 cleane
 looke here
 looke there
 Saturday

schalck

Dupts.

English,

schalck
 flap
 Sondagh
 sozgh
 sozghbuldigh
 sprockelle
 selden
 stof
 sterck
 sterckheyt
 swert
 suer
 sijn
 sp
 sangher
 schoutet
 schepen
 schijnwercker
 sloot-maker
 smit
 schrijver
 schipper
 spenne of banck
 sale
 stal
 spit
 schuppe
 swinrock
 swille
 strate
 schriftoeris
 sulcher
 stroo
 swijse
 schouwer

craftie
 weake
 Sunday
 care
 carefull
 Februarye
 seldome
 dust
 strong
 strength
 black
 sower
 his
 they
 a finger
 a baylie
 a Alderman
 a joyner
 a lockmaker
 a smith
 a writer
 a shipper
 a buttery, or bench
 a hall
 a stable
 a spit, or broach
 a shovell
 a distaffe
 a spindle
 a streete
 a standish
 such
 strawe
 meate
 a shoulder

schenckel

Dupts.

English,

schenckel
 stuck
 schaep
 sinne
 slanghe
 steck
 steur
 salm
 snoeck
 sperboer
 swaen
 swaluwe
 schee
 schip
 sout
 safferaen
 suppen
 supcker
 steckel-bezpen
 sneeu
 sonne
 socken
 slaep-laken
 schotel
 sout-vat
 serbette
 steen
 stoel
 spieghel
 schoen
 schoof-haech
 snufter
 saede
 sack
 salaet

a shonke
 a peece
 a sheepe
 an ape
 an adder
 a snayle
 sturgeon
 salmon
 a pyke
 a sparowe hawke
 a swanne
 a swallowe
 a sheath
 a ship
 salt
 saffron
 a caudel or supping
 sugar
 goose beryes
 snowe
 the sunne
 sockes
 sheetes
 a dish
 a saltseller
 a table napkin
 a stone
 a stoole
 a glasse
 shoes
 a tach hooke
 a snuffer
 seed
 a sacke
 a sallet

Dupls.

schuere
schraghe
schole
schupin
schip-man
schoen-maker
sonde
spel
speelman
stemme
stadt
stede
stanch
steegher
stock
stelte
steert
stopfel.

Trecken

tellen
timmeren
tonnen
teeckenen
tasten
trouwen
troosten
tusschen
toeben
te doen
temmen
tummelen
temteren
termineren
tuyghen
te niet doen

English.

a barne
a trest
a schoole
a kumme
a shipman
a shoemaker
sinne
playe
a player
a voyce
a citie, or towne
a place
a stincke
a stayre
a staffe
a stilt
a tayle
a stopple.
To pull
to tell
to build
to tunne
to marke
to feele
to marry
to comfort
to play at dice
to tarry
to do
to tame
to tumble
to tempt
to determine, or end
to witnes
to bring to nothing

Dupls.

toebehooren
tooghen
troetelen.
Traegh
traegheyt
te luttel
te veel
te vresgh
te spade
toornigh
tsabonts
tsnachts
tsnoorghens
tsoenens
terstont
te gader
ter wat sake
tot
ten waer
te Brugge
te wat ure
tijt
te samen
teghen
tis immerg
ten is
te eten
twee
thiene
twaelbe
tuintigh
tachtentigh
tanden
teenen
timmerman

English.

to appertaine
to draw out
to make much of.
Sluggish
sluggishnes
to little
to much
to earlie
to late
angry
in the evening
by night
in the morning
at noone
by and by
together
for what cause
at
if that were not
at Bridges
at what a clock
time
together
against
it is surely
it is not
to eat
two
ten
twelve
twentie
eightie
teeth
toes
a carpenter

Duyts.

tycke
tafel
telfore
trappe
toren
tanghe
terwe
tozben
tabbaert
tonghe
therte
tichelen
ten
tack
taerte
termijn
tam
tenne pot
tlijf
thoofst
thanz
tobbe
tozse
trechter
thel
thper.

D.

Weten
willen
berbeyden
wapenen
bertroosten
westeren
berberghen
berfoeten
bergaderen

English.

a tyke or bed
a table
a trencher
a stayre
a tower
tonges
wheat
turffes
a gowne
a tongue
the heart
tyles
tynne
a branch
a tart
a terme
tame
a tynne pot
the bodye
the head
the haire
a tubbe
a torch
a tunnel
the skinne
the fyre.
To knowe
to will
to waite for one
to arme
to comfort
to nurse
to hide
to make sweet
to gather together

0002

Duyts.

voorden
bersekeren
boeghen
weden
bot-gheben
berfieren
bloecken
hanghen
berwijfen
wiffelen
wetten
witten
berroeren
wieghen
wepden
wijen
bertooghen
wermen
berchten
berkrpgghen
vasten
wringhen
vallen
woonen
vraghen
weeren
berderben
bersteken
wozden
bergulden
berteeren
woecken
berlaten
berfmaden
bermanen

English.

to further
to assure
to joyne
to weave
to give out
to imagine
to curse
to take, or catch
to condemne
to change
to whet
to whyten
to remove
to rock a cradle
to pasture
to hallow
to shew
to warme
to fight
to obtaine
to fast
to wring
to fall
to dwell
to demand
to defend
to destroy
to put a side
to be
to gilt
to spend
to waken
to forsake
to despise
to exhort

D. 4

berdoe

Duyts.

verdoemen
 verstaen
 verblijden
 verbaren
 verkrachten
 verklaren
 volghen
 vullen
 wijfen
 verbezeemden
 versuffen
 verwozghen
 wesen
 verwonderen
 wrypen
 waederen
 verbeuren
 wandelen
 verderben
 woeden
 woeden
 winnen
 wriesen
 wozpen
 wotgaen
 wasschen
 verdrincken
 wercken
 vertoornen
 wegh doen
 weenen
 verhoondighen
 wiffchen
 wegh gaen
 verzheben

English.

to condemne
 to vnderstand
 to rejoyce
 to make a frayd
 to force or deflowre
 to declare
 to follow
 to fill
 to instruct
 to be estranged
 to dote
 to strangle
 to be
 to wonder
 to rub
 to lyne a garment
 to forfeit
 to walke
 to destroy
 to cherish
 to wager
 to winne
 to freeze
 to cast
 to go out
 to wash
 to drowne
 to worke
 to make angry
 to put away
 to weepe
 to publish
 to fish
 to go away
 to forgive

Duyts.

veldoen
 voutwen
 voozfen
 verliesen
 weghen
 wt-trecken
 weder gheben
 besten
 verwijten
 wederstaen
 weygheren
 versuchten
 vaeck hebben
 binden
 verschalcken
 vermoaden
 verwoen
 verdrieten
 verslijten
 verschrieken
 visiteren
 waepen
 wozken
 waken
 blieghen
 verwinnen
 vachgen
 verbriesen
 vergheten
 vreesen.
 Voordeel
 vriendt
 vriendelijck
 vroom
 vroomheyt

English.

to satisfie
 to fold
 to foresee
 to loose
 to weigh
 to pull out
 to give againe
 Moates
 to upbraide
 to resist
 to denye
 to fight
 to be sleepe
 to finde
 to deceive
 to wax wearie
 to dye colours
 to irke, or greeve
 to weare out
 to be affraid
 to visit
 to blowe
 to revenge
 to wake
 to flye
 to vanquish
 to sweepe
 to be frosen
 to forget
 to feare.
 Advantage
 a freind
 freindlie
 valiant
 valiantnes

Dupts.

bramelijck
 wijs
 wijshepe
 wijslijck
 biere
 bierkant
 bijbe
 vijstien
 vijstigh
 venckel
 vileynschap
 van den
 wat
 wien is dat
 wat dinck
 vele
 vol
 volkomelijck
 wie
 van waer zijdy
 waer toe
 waeromme
 welck
 waer mede
 wonderlijck
 wonderlijcken
 wanckelbaer
 wonder
 broedt
 broedthent
 wel
 wel broegh
 vooz u
 lot
 waer gady

Englisch.

valiantlie
 wise
 wisdom
 wiselye
 foure
 fouresquare
 five
 fiteene
 fiftie
 fennel
 villanic
 of the
 what
 whose is that
 what thing
 much
 full
 perfectlie
 who
 from whence be you
 whereto
 wherefore
 which
 where with
 marveilous
 marveiloussie
 changable
 a wonder
 sparing, or nigardish
 nigardice
 well
 earlie enough
 before you
 out
 where go you

blus

Dupts.

blus
 berre
 maer
 waer af
 want
 vooz hoe veel
 winter
 vrolijck
 Woensdagh
 Wede-maent
 wit
 wilde
 wip
 woe
 wupl
 wuplijck.
 Wijf
 vooz-hoofst
 vingher
 maer
 voet
 Weduwe
 waghenaer
 wagh-en-maker
 wapen-maker
 weder
 wettewarier
 werwer
 waepet
 water-meulen
 windt-meulen
 voet-banck
 wambegs
 woester
 wat

Englisch.

by and by
 farre
 where
 where of
 for
 for how much
 the winter
 merrye
 Wednesday
 Iune
 white
 wild
 wee
 your
 foule
 fithie.
 A Wife
 a forehead
 a finger
 true
 a foote
 a widow
 a wagon-man
 a wagon-maker
 a weapon-maker
 a weaver
 a chaundler
 a dyer
 a fanne
 a watermill
 a windmill
 a footestool
 a dublet
 a nurse
 a barrell

wint

Duyts.

wint
water
bleesch
wolf
worm
vorsch
bloo
woyssen
warmoes
bladen
wijn
was
wolcken
vaghbyer
byer
wijn gaert
wilghe
vader
benster
water-pot
voghel
bisch
bleesch-hung
vanghenisse
bercken
weke
walle
weerd
weerdinne
wortele
winckel
voet-wegh
voep
voerne
Wydag

Englisch.

wind
water
flesh
wolfe
a worne
a frog
a flea
sauciges
pottage
a flawne
wyne
wax
clowdes
purgatorie
a fyre
a vineyard
a willow
a father
a wyndow
a water-pot
a birde
a fish
a flesh-house
a prison
a hogge
a weeke
wooll
an hoste
an hostesse
a roote
a shop
a foote-path
fodder for beasts
a forme
Fryday

Duyts.

ure
vrede
weyde.

Englisch.

an howre
peace
pasture.

Hier na volgen de
Conjugaten.

De Conjugatie van't
woordt/te hebben.

Indicativus.

Ich hebbe
ghy hebt
hy heeft.

Wy hebben
ghy-lieden hebt
sy hebben.

Ich hadde
ghy hadt
hy hadde.

Wy hadden
ghy-lieden hadt
sy hadden.

Ich hebbe gehad
ghy-lieden hebt gehad
sy hebben gehad.

Wy hebben gehad
ghy-lieden hebt gehad
sy hebben gehad.

Ich sal hebben
ghy sult hebben
hy sal hebben.

Wy sullen hebben
ghy-lieden sult hebben
sy sullen hebben.

Here after follow the
Conjugations.

The Conjugations of this
verbe, to Have.

Indicative moode.

I have
thou hast
hee hath.

Wee have
yee have
they have.

I had
thou haddest
hee had.

Wee had
yee had
they had.

I have had
thou hast had
hee hath had.

Wee have had
yee have had
they have had.

I shall have
thou shalt have
hee shall have.

Wee shall have
yee shall have
they shall have.

Dupts.

De maniere vā gebiedē

Hebt
laet hem hebben.

Laet ons hebben
hebt ghy-lieden
laet hen hebben.

De maniere vā begerē.

Och of ick hadde
och of ghy haddet
och of hy hadde.
Och of wy hadden
och of ghy-lieden hadt
och of sy-lieden hadden.

Ick soude hebben
ghy soude hebben
hy soude hebben.
Wy souden hebben
ghy-lieden soude hebben
sy-lieden souden hebben.

Godt ghebe
Dat ick mach hebben
dat ghy meught hebben
dat hy mach hebben.
Da wy mogen hebben
dat ghy meught hebben
dat sy mogen hebben.

Indien dat ick hebbe
indien dat ghy hebt
indien dat hy heeft.
Indien dat wy hebben
indien dat ghy-lieden hebt
indien dat sy-lieden hebben.

Ick hebbe gehad
ick hadde gehad
ick sal gehad hebben.

English.

The imperative moode.

Have thou
let him have.

Let vs have
have yce
let them have.

Oprative moode.

Oh that I had
oh that thou haddest
oh that hee had.

Oh that wee had
oh that yee had
oh that they had.

I should have
thou shouldest have
hee should have.

Wee should have
yee should have
thou should have.

That I may have
that thou mayest have
that hee may have.

That wee may have
that yee may have
that they may have.

If that I have
if that thou hast
if that hee hath.

If that wee have
if that yee have
if that they have.

I have had
I had had
I shall have had

Dupts.

ick soude gehadt hebben.

Om te hebben
te hebben
al hebbende.

**De Conjugatie van het
woordt / Zijn.**

Ick ben
ghy zijt
hy is.

Wy zijn
ghy-lieden zijt
sy-lieden zijn.

Ick was
ghy waert
hy was.

Wy waren
ghy-lieden waert
sy-lieden waren.

Ick hebbe geweest
ghy hebt geweest
hy heeft gheweest.

Wy hebben geweest
ghy-lieden hebt geweest
sy-lieden hebben geweest.

Ick sal zijn
ghy sult zijn
hy sal zijn.

Wy sullen zijn
ghy-lieden sult zijn
sy sullen zijn.

Weest ghy
laet hem zijn.

Laet ons zijn
weest ghy-lieden
laet henlieden zijn.

English.

I should have had.

For to have
to have
all having.

**The Conjugation of this
word , to Be.**

I am
thou art
hee is

Wee be
yee be
they be.

I was
thou wast
hee was.

Wee were
yee were
they were.

I have been
thou hast been
hee hath been.

Wee have been
yee have been
they have been.

I shall be
thou shalt be
hee shall be.

Wee shall be
yee shall be
they shall be.

Be thou
let him be.
Let vs be

be yee
let them be.

ick

Dat

Duyts.

Dat ick zp.
dat ghy zyt
dat hy zp.

Dat wy zyn
dat ghy-lieden zyt
dat sy-lieden zyn.

Maer ick
waert ghy
waer hy.

Waren wy
waert ghy-lieden
waren sy-lieden.

Aengesien dat ick ben
dat ghy zyt
dat hy zp.

Dat wy-lieden zyn
dat ghy-lieden zyt
dat sy-lieden zyn.

Al ben ick
al zyt ghy
al is hy.

Al zyn wy
al zyt ghy-lieden
al zyn sy-lieden.

Te zyn
gheweest te hebben
zijnde/wesende.

Englisk.

God graunt I be
that thou be
that hee be.

That wee be
that yee be
that they be.

Wold God I were
thou werest
hee were.

Wee were
yee were
they were.

Seeing that I am
that thou art
that hee is.

That wee be
that yee be
that they be.

Although I be
though thou be
though hee be.

Though wee be
though yee be
though they be.

To be
to have ben
being.

F I N I S.